

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

ШКОЛА ПРОФОРІЄНТАТОРА

Заняття №1

(збірка матеріалів)

Укладач: Головченко С.В.,
методист навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у
Дніпропетровській області

Розглянуто
на засіданні навчально-методичної ради
НМЦ ПТО у Дніпропетровській області
протокол № 2 від 24.12.2013р.

м. Дніпропетровськ 2013 р.

ВСТУП

Другий рік поспіль функціонує «Школа профорієнтатора», яка організована навчально-методичним центром профтехосвіти у Дніпропетровській області з метою створення ефективної системи профорієнтаційної роботи серед учнівської молоді, мотивації її до професійної діяльності, підняття престижу суспільно-значимих робітничих професій та набуття адекватного практичного досвіду. Завдання «Школи профорієнтатора» – допомогти педпрацівникам з недостатнім досвідом засвоїти основи методології профорієнтаційної роботи, оволодіти пакетом знань і навичок, необхідних для здійснення успішної профорієнтаційної діяльності.

В 2013-2014 навчальному році заняття проводяться в режимі відео-онлайн та складаються із теоретично-лекційної частини, практичної частини з використанням досвіду роботи професійно-технічних навчальних закладів області. Виконання практичних завдань слухачами, їх презентація і обговорення відбувається на заключному очному занятті в навчально-методичному центрі профтехосвіти у Дніпропетровській області. Слухачі вільно обирають тему практичного завдання в межах тем занять. По закінченню навчання слухачі отримують на електронних носіях матеріали теоретично-лекційного курсу та презентації практичних завдань слухачів Школи для подальшого використання у профорієнтаційної роботи.

Вступ	4
1. Профорієнтація, як комплексна науково-обґрунтована система впливу на професійне самовизначення особистості	5
2. Зміни та вимоги формування нормативно-правового забезпечення профорієнтаційної роботи в навчальному закладі	9
3. Основи організації і планування профорієнтаційної роботи	11
4. Система організації та планування профорієнтаційної роботи в професійно-технічних навчальних закладах м. Кривого Рогу	17
5. Проектування педагогічного процесу, що містить визначення стратегії профорієнтаційної роботи з молоддю, його змісту, методів, прийомів, форм організації:	
5.1. З досвіду профорієнтаційної роботи Криворізького професійного транспортно-металургійного ліцею	19
5.2. З досвіду профорієнтаційної роботи Криворізького навчально-виробничого центру	21
5.3. З досвіду профорієнтаційної роботи Західно-Донбаського професійного ліцею	23
6. Співпраця обласного центру зайнятості із профтехосвітою області: можливості, досвід, перспективи	24
7. Анкетування учасників Школи з метою визначення рівня поінформованості та освіти щодо організації профорієнтаційної роботи	27
ДОДАТКИ:	
1 Приклад плану профорієнтаційної роботи навчального закладу	28
2 План проведення місячника пропаганди робітничих професій	31
3 Приклад календарного плану роботи з виявлення в учнів професійних інтересів, схильностей, здібностей	34
4 Приклад річного плану профорієнтаційної роботи соціального педагога	36
5 Орієнтовна тематика заходів з профорієнтаційної роботи	37
6 Зразок угоди про співпрацю між професійно-технічним навчальним закладом і загальноосвітнім навчальним закладом	38
7 Маршрутний лист (приклад)	39
8 Звіт про проведення профорієнтаційної роботи (приклад)	39
9 Інформація про мапу сайту навчально-методичного центру профтехосвіти у Дніпропетровській області з питань профорієнтації	40

ВСТУП

Дати людині щастя улюбленої праці – це означає допомогти їй знайти серед багатьох життєвих доріг ту, на якій найяскравіше розкриються індивідуальні творчі сили і здібності її особистості.

В.Сухомлинський

Кожна людина, особливо діти та молодь, мають знати ціну речей, якими вони користуються, вартість праці, вкладеної у виробництво, її естетичну цінність і корисність. Але цього всього дитина має навчитися. Крім того, вона має орієнтуватися у світі нових і традиційних професій, розуміти їхню суть, особливість і доступність. Тому соціальному педагогові треба бути готовим до діяльності, яка могла б допомогти молодому поколінню самовизначитись і самоствердитись у доцільності й правильності свого професійного вибору.

В умовах прискороного науково-технічного прогресу особливого значення набуває підготовка підростаючого покоління до свідомої творчої праці у відповідності із здібностями, нахилами особистості. На сучасному етапі передбачається вдосконалення роботи з професійної орієнтації молоді, з тією метою, щоб підвести їх до свідомого вибору професії. За своїм призначенням система профорієнтації повинна здійснити суттєвий вплив на раціональний розподіл трудових ресурсів, вибір життєвого шляху молоді, адаптацію її до професії.

Система профорієнтації на сучасному етапі її розвитку покликана забезпечити координацію дій державних органів, школи, сім'ї, органів професійно-технічної, середньої спеціальної, вищої освіти і інших соціальних інститутів, які беруть участь в її здійсненні, безперервне і своєчасне вирішення наукових і організаційних питань, пов'язаних з профорієнтацією, комплексне проектування впливів профорієнтаційного характеру на особистість з врахуванням соціально-економічного прогнозу.

Велика відповідальність у вирішенні питань вдосконалення трудового виховання і професійної орієнтації молоді лягає на плечі педагогічного колективу, який є початковою ланкою державної системи профорієнтації. Безпосередню діяльність в цьому напрямку покликаний здійснювати профорієнтатор соціальний педагог.

Основними завданнями Школи є вивчення теоретичних проблем профорієнтації молоді, характеристика ролі і місця навчального закладу в процесі профорієнтації; озброєння майбутніх організаторів профорієнтаційної роботи знаннями її методики, а також практичними вміннями.

Підготовка до вибору професії є невід'ємною частиною всебічного і гармонійного розвитку особистості, її слід розглядати в поєднанні і взаємодії з моральним, трудовим, інтелектуальним, естетичним і фізичним вдосконаленням особистості, тобто із всією системою навчально-виховного процесу.

Педагогічне управління профорієнтацією – це формування в молоді інтересу до різних професій і управління їх діяльністю в поглибленому вивченні змісту професії і самопізнанні.

1. Профорієнтація, як комплексна науково обґрунтована система впливу на професійне самовизначення особистості

Поняття «Профорієнтація», на перший погляд, здається зрозумілою кожному, хто ознайомився з ним вперше – це орієнтація школярів на вибір професії. В методичній літературі профорієнтацію розглядають також як систему заходів, які допомагають людині науково-обґрунтовано вибрати професію або систему виховної роботи з метою розвитку професійної спрямованості та професійного самовизначення. Таким чином стає зрозумілим, що поняття «професійна орієнтація» має багатогранне наукове та соціологічне визначення і не може бути сталим в нашому швидкоплинному та інформатизованому часу. Кожний аспект із складових профорієнтації має конкретну функцію, вказує на теоретичний або практичний рівень її розвитку та розглядається з позицій педагогіки, психології, соціології, теорії управління та інші.

Професійна орієнтація - це комплексна науково обґрунтована система форм, методів та засобів впливу на особу з метою оптимізації її самовизначення на основі врахування особистісних характеристик кожного індивідуума та потреб ринку праці. Профорієнтаційна робота сприяє цілеспрямованому розвитку здібностей і талантів людини, зростанню її професіоналізму, працездатності, збереженню здоров'я і виступає одним із найважливіших елементів державної політики в сфері соціального захисту та зайнятості населення.

Професійна орієнтація розглядається у двох вимірах: **як система і як процес**. Система профорієнтації передбачає вироблення динамічного процесу суспільних потреб на основі особистих нахилів та здібностей людини її вибіркового ставлення до професій, що визначає її місце у системі суспільного поділу праці. Процес профорієнтації — це формування і реалізація професійних нахилів молоді під впливом комплексу суспільних умов у період її соціального становлення у школі, професійних навчальних закладах, трудових колективах. За взаємообумовленості, взаємозв'язку та взаємодоповнюваності системи і процесу профорієнтації якісної визначеності їм надає цільова спрямованість чинників: система орієнтована переважно на розв'язання проблеми вибору, процес профорієнтації — на професійне становлення особистості.

Правову основу здійснення системи професійної орієнтації складають: Кодекс законів про працю, Закони України «Про зайнятість населення», «Про освіту», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про охорону праці», Основи законодавства України про охорону здоров'я, Постанова Кабінету Міністрів «Про концепцію державної системи професійної орієнтації населення».

Головною метою профорієнтаційної роботи є сприяння специфічними методами посиленню конкурентоспроможності працівника на ринку праці та досягнення ефективної зайнятості населення.

Об'єктом профорієнтаційної діяльності є зайняте та незайняте населення, зокрема, молодь як особлива соціально-демографічна група, вивільнені працівники та особи з обмеженою працездатністю. У цьому об'єктному середовищі молодь посідає особливе місце через соціальну та професійну мобільність, властиву їй.

Професійна орієнтація стимулює пошук людиною найефективніших шляхів і засобів підвищення свого професійно-кваліфікаційного рівня, розвиток соціально-економічної ініціативи, інтелектуальної та трудової незалежності. За своєю структурою вона являє собою органічне поєднання взаємопов'язаних елементів — професійної інформації, професійного консультування, професійного відбору та професійної адаптації.

Професійна інформація охоплює систему засобів накопичення та збереження даних про зміст і перспективи сучасних професій, а також вимоги, що висувуються до особистості, яка бажає оволодіти цими професіями; форми та методи набуття різноманітних професій, можливість професійно-кваліфікаційного зростання, стан і потреби ринку робочої сили; формування професійних інтересів, намірів і мотивації особистості. Нині є понад 40 джерел інформації про професії (рідні, друзі, школа, телебачення, радіо, преса, навчальні посібники тощо). Професійна інформація передбачає постійне та планомірне інформування про професії.

Професійна консультація — науково обґрунтована система взаємодії психолога-консультанта й особистості, охочої обрати або змінити професію, що здійснюється на основі вивчення індивідуально-психологічних характеристик, особливостей життєвої ситуації, професійних зацікавлень, нахилів, стану здоров'я особистості з урахуванням потреб ринку робочої сили. Роботу з професійного консультування спеціалісти здійснюють у секторі активної підтримки громадян у центрах зайнятості шляхом проведення бесід, анкетування, тестування, семінарів, тренінгів тощо.

Професійний відбір — це визначення міри професійної придатності людини до праці за конкретною професією. Основними науково-методичними засобами, що використовуються у професійному відборі, є професіографія (інформаційна, діагностична, така, що коригує, і така, що формує) і професійна діагностика (комплекс психофізіологічних, психологічних, методичних та інших методів вивчення особистості).

Різні професії висувують різні вимоги до працівника. Для одних видів діяльності професійно важливою є концентрація уваги (хімік, бухгалтер), для інших важливішими є розподіл уваги, здатність зосередитися на кількох об'єктах (учитель, водій), для третіх — рівень розвитку інтелекту, пам'ять, просторова уява, особливості сенсомоторики і т. ін. Як показують дослідження, в даний час чимало людей займається не тією справою, до якої вони найбільш придатні, і чимало веде діяльність, до якої найменше придатні, що завдає збитків економіці держави. Раціонально та системно організована робота, спрямована на виявлення професійної придатності людини, з включенням до неї сучасних досягнень психодіагностики, дає можливість досягти значного соціального та економічного ефекту. Завдяки чому продуктивність праці може підвищуватися на 20—30 %, значно зменшуються витрати, пов'язані з підготовкою кадрів (у 2—3 рази), а також з виробничим травматизмом, аварійністю і захворюваністю (на 10—15 %). Одночасно зростає задоволеність працею, розвивається творча активність, удосконалюється майстерність. Психодіагностичне обстеження запобігатиме кількості непридатних до професії фахівців, людей незадоволених роботою, охочих змінити професію, місце роботи...

Основними завданнями в галузі організації системи профорієнтації є:

-забезпечення гарантованих Конституцією та законодавством України прав громадян на працю, конкурентоздатності особи на ринку праці, вільного вибору трудової діяльності, професії та місця роботи ту відповідності з професійними інтересами, нахилами, здібностями, професійною підготовкою та з урахуванням потреб ринку праці;

-сприяння гармонійному розвитку особи, оптимізації процесу її соціально-професійного становлення;

-оновлення форм і методів профорієнтаційної роботи з населенням;

-забезпечення комплексного підходу до роботи у сфері професійної орієнтації, посилення її соціально-економічної спрямованості;

- створення, розширення та удосконалення існуючих профорієнтаційних підрозділів у системі освіти, соціальних служб для молоді, державній службі зайнятості, на підприємствах, установах та організаціях соціального захисту населення та охорони здоров'я;

- передбачає повне і всебічне знайомство учнів зі світом професій, з правилами вибору професій, з соціально-економічними, психологічними і медико-фізіологічними аспектами вибору професії, що є найважливішою передумовою для вироблення готовності до професійного вибору.

Професійна орієнтація - це складно-динамічна система, що функціонує в суспільному й особистісному планах, тісно взаємозалежних один з одним. Уся система складається із сукупності визначених елементів, ігнорування хоча б одного з яких може знизити якість профорієнтації в цілому.

Системний підхід дозволяє визначити об'єктивні зв'язки, що існують між елементами цілого, щоб у підсумку глибше пізнати функціональну роль як кожного елемента окремо, так і всього цілого.

Профорієнтація є самостійною областю знання, але формується на стику педагогіки, психології, соціології, економіки, філософії, медицини, права. Здійснення системного підходу до керування профорієнтацією дозволяє врахувати міждисциплінарні її аспекти, відкриває можливість систематичного, організованого й упорядкованого розчленовування і рішення проблеми.

Функції профорієнтації. Створення цілісної системи профорієнтації, здатної вирішити покладені на неї завдання, можливо лише в тому випадку, коли кожен її структурний компонент буде добре працювати на всю систему, справлятися з покладеними на нього функціями. У свою чергу, від правильного розподілу функцій всередині системи залежить результат профорієнтаційної роботи в цілому. Можна виділити чотири функції профорієнтації, що визначаються її цілями: соціальну, економічну, психолого-педагогічну і медико-фізіологічну.

Соціальна функція професійної орієнтації передбачає процес засвоєння школярами визначеної системи знань, норм, цінностей, що дозволяють їм здійснювати свою соціально-професійну діяльність як повноправним членам суспільства і самоудосконалюватися відповідно з державними, суспільними відносинами. Тому професійну орієнтацію учнів необхідно розглядати насамперед з позицій соціального замовлення суспільства, а також прогнозування підготовки майбутніх кадрів для держави, єдності формування в учнів особистих і суспільних ціннісних орієнтацій.

Економічна функція означає поліпшення якісного складу працюючих, підвищення задоволеності молоді змістом праці, зниження плинності кадрів, підвищення професійної активності і продуктивності праці, економію робочого часу. У єдиній виховній системі загальноосвітньої школи професійна орієнтація підлітків повинна сприяти формуванню в них економічного мислення, навичок сучасної культури праці, розумного споживання.

Психолого-педагогічна функція - це насамперед виявлення і формування інтересів, здібностей школярів, допомога їм у пошуку покликання, виборі такої професії, що відповідала б індивідуальним особливостям індивіда, його потенційним можливостям; визначення шляхів і умов ефективного керування професійним самовизначенням школярів.

Медико-фізіологічна функція - це реалізація вимог до здоров'я й окремих фізіологічних якостей, необхідних для виконання тієї або іншої професійної діяльності. В умовах загальноосвітньої школи важливо вчасно визначити наявні відхилення в стані здоров'я учнів, застерегти їх від вибору протипоказаної професії, у разі потреби скорегувати професійні плани школярів таким чином, щоб вони максимально відповідали їх фізичним можливостям.

Усі структурні елементи системи профорієнтації в цілому спрямовані на реалізацію визначених її цілей. У свою чергу, кожен елемент можна розглядати як систему іншого рівня (також має частини й елементи), у якій вирішуються свої задачі.

Принцип ієрархічності розглядає складні і великі системи як багатоступінчасті, багаторівневі. Кожна ступінь (рівень) керує попередньою ступінню й одночасно є об'єктом керування по відношенню до наступного рівня. Профорієнтація - багатоскладне у своїй побудові явище, що існує на двох рівнях: організаційному і функціональному. На організаційному рівні визначаються типи соціальних інституцій, що беруть участь у професійній орієнтації учнів; на функціональному - види діяльності. Системи, які складаються на цих рівнях, взаємозалежні між собою і доповнюють одну одну на основі визначеної субординації.

У цілому керування профорієнтацією здійснюється на трьох рівнях: соціально-педагогічному, організаційно-педагогічному, психолого-педагогічному.

На соціально-педагогічному рівні керування профорієнтацією здійснюється в масштабі всього суспільства або окремих його регіонів як безпосередньо - через профорієнтаторів різних соціальних установ, так і безпосередньо - через засоби масової комунікації й окремі акції, кожна з яких розрахована на підготовку молоді до вибору професії.

На організаційно-педагогічному рівні керування профорієнтацією реалізується безпосередньо в навчально-виховному процесі, в організації діяльності учнів по розвитку професійних інтересів і схильностей.

На психолого-педагогічному рівні керування профорієнтацією реалізується в безпосередньому спілкуванні учнів із класним керівником, профорієнтатором, практичним психологом навчального закладу, що постійно вивчають особистість учня, коректують його професійне самовизначення, надають допомогу в самореалізації і самопідготовці до вибору професії.

Процес керування профорієнтацією на кожному з названих рівнів складається з ряду етапів, що припускають роботу з інформацією - збір, переробку, відображення і видачу її, а також діяльність по визначенню і матеріалізації різних комплексів профорієнтаційних впливів на об'єкт керування (учнів).

Принцип інтеграції профорієнтаційних впливів стає сьогодні одним з найбільш значимих, тому що на професійне самовизначення роблять вплив усе більш різноманітні фактори (соціальне оточення, навчальний заклад, родина, виробничі колективи, засоби масової інформації, різні навчальні заклади, мікрогрупа й ін.), як по змісту, так і по характеру.

Інтеграція профорієнтаційних впливів може здійснюватися за рахунок концентрації їх у визначені комплекси, кожний з яких відіграє роль імпульсу, що визначає процес формування професійного самовизначення школярів. Кожен такий комплекс зв'язаний з концентрацією профорієнтаційних впливів на свідомість, емоційну сферу школярів, у формуванні в них визначених схильностей і мотивів вибору професії з метою інтенсифікації процесів нагромадження ними соціального досвіду, придбання визначених знань, умінь по оволодінню майбутньою професією, максимального використання творчих можливостей самих учнів.

Принцип науковості управління. Реалізація його полягає в побудові всієї системи керування професійної орієнтації на новітніх даних науки управління з використанням досягнень науково-технічного прогресу. Науковість керування профорієнтацією припускає критичну оцінку ефективності прийнятих рішень, своєчасне розкриття протиріч, що виникають у процесі професійного самовизначення підлітків, знаходження дійсних способів їхнього вирішення.

2. Зміни та вимоги до формування нормативно-правового забезпечення профорієнтаційної роботи в навчальному закладі

Професійна орієнтація є одним із найважливіших елементів державної політики у сфері соціального захисту і зайнятості населення. Економічне значення профорієнтації полягає в заощаджуванні коштів на професійну підготовку, зменшенні плінності кадрів, поліпшенні якості трудового потенціалу. Соціальне значення профорієнтації полягає в задоволенні потреб людей в одержанні професії, яка відповідає їхнім бажанням і здібностям. У більшості промислово розвинутих країн профорієнтація стала обов'язковим елементом активної економічної та соціальної політики. Тому просування України до соціально орієнтованої, регульованої державою ринкової економіки потребує посилення уваги до розробки проблем профорієнтації та створення ефективної системи управління профорієнтацією. Управління профорієнтацією здійснюється на державному, регіональному та місцевому рівнях.

На державному рівні профорієнтацією опікуються Міністерство освіти і науки, Міністерство праці та соціальної політики, галузеві міністерства і відомства та Державна служба зайнятості, при якій діють центри профорієнтації. Із запровадженням Єдиної технології обслуговування незайнятого населення (ЄТОНН) профорієнтаційна робота в базових центрах зайнятості проводиться у двох секторах — інформаційному та секторі активної підтримки, де надають послуги з профконсультації, профвідбору, проводяться тематичні семінари, тренінги.

До основних методів управління професійною орієнтацією належать:

- програмно-цільовий метод (визначення головної цілі профорієнтації, розробка програми її досягнення, створення механізму управління реалізацією програми);
- метод прогнозування (врахування сучасних і перспективних вимог до різних працівників, тенденцій науково-технічного прогресу в цілому, прогноз кадрової політики на перспективу);
- метод моделювання (побудова моделей управління профорієнтацією на підприємствах, у галузях, регіонах);
- організаційно-розпорядчий (підготовка відповідних документів — наказів, розпоряджень, положень, стандартів, які регламентують порядок функціонування системи профорієнтаційної роботи, контроль за їх виконанням).

Організація та управління професійною орієнтацією в навчальному закладі передбачає підготовку ряду нормативних документів, які регламентують її порядок. Формування нормативно-правової бази з профорієнтаційної роботи для кожного педпрацівника залежить від особистих посадових обов'язків та має на меті створення підґрунтя для здійснення профорієнтаційної роботи. Нормативно-правова база має особливість змінюватись відповідно до вимог економіки та часу, тому кожний педпрацівник повинен слідкувати за змінами, доповненнями та виходом нових документів з метою їх своєчасного вивчення та використання в роботі.

Державні нормативні документи (приклад):

1. Наказ МОіН України «Про затвердження порядку виховання та навчання в державних та комунальних дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах дітей осіб з числа іноземців та осіб без громадянства, яким надано тимчасовий захист в Україні» від 07.05.2013 р. № 488.
2. Наказ МОіН України «Про затвердження Типових правил прийому до ПТНЗ» 14.05.2013 № 499.
3. Наказ МОіН України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 № 466.

4. Наказ МОіН України «Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі» від 21.10.2013 р. №1456.
5. Наказ МОіН України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції профільного навчання в старшій школі» від 04.11.2013 р. №1550.
6. Указ Президента України щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010 - 2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" від 12.03.2013 №128/2013.
7. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку формування державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів» від 15 квітня 2013 р. № 306.
8. Постанова КМУ «Про внесення змін до положення про професійно-технічний навчальний заклад» від 26 червня 2013р. №505.
9. Постанова КМУ «Про внесення змін до положення про ступеневу професійно-технічну освіту» від 26 червня 2013 №456.
10. Указ Президента України «Про стратегію державної кадрової політики на 2012-2020 роки» від 01.02.2012р. № 45/2012.
11. Закон України «Про зайнятість населення» від 05.07.2012р. №5067-VI.
12. Наказ МОіН України «Про Концепцію розвитку інклюзивної освіти» від 01.10.2010р.
13. Постанова КМУ «Про затвердження Концепції державної системи професійної орієнтації населення», від 17.09.2008 № 842.
14. Розпорядження КМУ «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції державної системи професійної орієнтації населення на період до 2011 року» від 27 січня 2010р. N 150-р.
15. Наказ МОіН України «Про внесення змін до деяких нормативних актів у сфері професійно-технічної освіти» від 16.02.2009р. № 113.
16. Рішення МОіН України «Про схвалення галузевої програми впровадження профільного навчання на 2008-2010 роки» від 24.04.2008р. № 4/11-2.
17. Постанова КМУ від 27 серпня 2010 р. № 777 «Про затвердження Положення про освітній округ».
18. Постанова КМУ від 27 серпня 2010 р. № 779 «Деякі питання організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах у зв'язку з переходом на 11-річний строк навчання».

Регіональні нормативні документи (приклад):

1. Регіональна програма впровадження профільного навчання .
2. Регіональний план заходів впровадження профільного навчання учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.
3. План організації профорієнтаційних заходів для учнівської молоді населеного пункту (району).

Документація навчального закладу з питань профорієнтації (приклад):

1. Наказ про організацію профорієнтаційної роботи на навчальний рік;
2. План виховної роботи навчального закладу, класних керівників;
3. Плани роботи методичних об'єднань (кафедр) класних керівників, учителів-предметників;
4. Плани роботи профорієнтатора, психолога, соціального педагога, бібліотекаря, медичного працівника;
5. Організація контролю за якістю організації профорієнтаційної роботи (відвідування виховних, позакласних заходів, навчальних занять предметів інваріантної та варіативної складових робочого навчального плану);

6. Угоди про співпрацю з соціальними партнерами навчального закладу;
7. Наказ про організацію навчальної практики;
8. Наказ про проведення тижня (декади, місячника) профорієнтації в навчальному закладі;
9. Наказ про підсумки організації профорієнтаційної роботи тощо.

3. Основи організації і планування профорієнтаційної роботи

Планування - це важливий процес керування профорієнтаційною роботою навчального закладу. Воно найбільше повно відбиває процес керування профорієнтацією, забезпечує систематичність і послідовність, наступність і безперервність профорієнтаційних впливів стосовно до конкретного вікового складу учнів, єдність впливу на учнів боку навчального закладу, родини, базового підприємства і широких кіл громадськості, запобігає епізодичності, стихійності і випадковості профорієнтаційних впливів.

Найважливішою рисою плану є його наукова обґрунтованість. Він повинний відбивати стан об'єкта керування, реальні умови його функціонування, систему діяльності педагогічного колективу, спрямовану на реалізацію цілей профорієнтації, будуватися на основі сучасних уявлень про особистість та вимоги до професійного самовизначення. План повинен враховувати думки молоді, що постала перед вибором професії.

Прийнятий план має директивний характер як для колективу педагогів, так і для учнів. При плануванні роботи з профорієнтації необхідно враховувати також своєрідність виробничого оточення навчального закладу, умови життя, навчання і праці учнів. План профорієнтаційної роботи рекомендується складати на навчальний рік. Це дає можливість побачити процес формування професійного самовизначення школярів у перспективі, простежити результати роботи.

В організацію профорієнтаційної роботи в професійно-технічних навчальних закладах необхідно включати:

1. Складання планів, графіків, заходів з профорієнтаційної роботи з ЗОСШ, з соціальними партнерами, обласними та районними центрами зайнятості (щорічно);
2. Пошук та аналіз ринку праці відповідно до потреб регіону (постійно);
3. Забезпечення поінформованості населення про надання педагогічних послуг ПТНЗ (постійно);
4. Організація PR – кампанії для пропаганди позитивного іміджу навчального закладу та його репутації, розвитку корпоративного духу, почуття гідності його працівників та учнів (постійно);
5. Своєчасна організація та якісне проведення профорієнтаційної роботи з учнями, їх батьками та адміністрацією загальноосвітніх середніх шкіл, участь в міських та районних „Ярмарках вакансій”(постійно);
6. Організація методичної роботи з профорієнтації для викладачів, майстрів виробничого навчання., вихователів гуртожитку, бібліотекарів, практичних психологів та інших педпрацівників (за планом методичної роботи ПТНЗ);
7. Проведення консультацій та надання практичної допомоги педпрацівникам ПТНЗ, відповідальним за профорієнтаційну роботу в ЗОСШ (постійно);
8. Участь у профвідборі учнів ЗОСШ при комплектуванні груп з профільного та допрофільного навчання на базі ПТНЗ;
9. Проведення анкетування учнів ЗОСШ, збір інформації, складання звітів, аналіз (моніторинг) з профорієнтаційної роботи педпрацівників та ПТНЗ в цілому;

10. Створення бази даних підприємств замовників робітничих кадрів та потенційних роботодавців;

11. Контроль за виконанням профорієнтаційної роботи в ЗОСШ (щомісячно).

План роботи профорієнтаційної роботи в професійно-технічних навчальних закладах пропонується розробляти з урахуванням:

- рівня поінформованості випускників шкіл про стан і динаміку розвитку ринку праці та попит на конкретні робітничі професії на регіональному ринку праці;
- мотивації у молоді до оволодіння робітничими професіями;
- впливу „престижності” при виборі професії реальних можливостей працевлаштування;
- поширення практики використання матеріальної бази та педагогічних кадрів професійних ліцеїв для організації профільного навчання учнів старшої школи з технологічного профілю;
- вживання заходів щодо збільшення охоплення учнів старшої школи профільним та допрофільним навчанням в ПТНЗ;
- складання паспорту зони (території дії) профорієнтаційної роботи ПТНЗ;
- розширення вікового аспекту дітей для проведення профорієнтаційних заходів від старших груп дитячих садків до дорослого населення;
- організації груп неформального спілкування із членів учнівського самоврядування для проведення заходів з профорієнтації;
- активізації профорієнтаційної роботи із застосуванням можливостей соціологічної та психологічної служби у виборі школярами відповідного профілю;
- впровадження використання PR-технологій (паблік рілейшин – зв'язки з громадськістю);
- організації виїздів агітбригад по регіонах області із сучасним технічним забезпеченням із використанням інноваційних форм профорієнтаційної роботи;
- створення телефонної „Гарячої лінії” для оперативних консультацій абітурієнтам та їх батькам;
- створення і використання сучасних інформаційних та інтерактивних технологій організації та проведенні профорієнтаційної роботи
- постійного оновлення на сайті в Інтернеті WEB-сторінку для абітурієнта
- отримання інформації в загальноосвітніх школах де ПТНЗ проводить профорієнтаційну роботу про шкільні сайти в Інтернеті (якщо вони є) та своєчасного посилання для них WEB-сторінки для абітурієнта;
- створення паспортів підприємств, з якими укладені угоди на навчання учнів ПТНЗ і працевлаштування випускників, та потенційних роботодавців

Річний календарний план з профорієнтації навчального закладу включає наступні напрямки роботи:

- діяльність ради по профорієнтації;
- професійна орієнтація в навчальному процесі;
- позаурочна робота з учнями по профорієнтації;
- спільна робота з МНВК, базовим підприємством, вузами, технікумами, ВНЗ;
- діяльність бібліотеки навчального закладу по профорієнтації;
- робота медпрацівника;
- гурткова робота із профтехциклу,
- робота кабінету профорієнтації та приймальної комісії.

Планування дає можливість розчленувати цілісний процес профорієнтації на взаємозалежні етапи, передбачити найбільш доцільні для кожного віку види діяльності

учнів. З врахуванням того, що профорієнтація - діяльність багатofункціональна, комплексна, необхідно до планування здійснювати комплексний підхід.

Найбільш ефективною формою планування є складання календарного плану оперативного керування, перевага якого полягають в тому, що в ньому знаходять висвітлення всі управлінські функції: не тільки планування, але й організація, координація, контроль, регулювання, облік і аналіз.

Комплексний підхід до професійної орієнтації учнівської молоді припускає єдність усіх її складових і рівна участь підлітків у кожному напрямку профорієнтації. Однобічна перенасиченість одними й тими ж видами має низький рівень впливу на свідомість учня.

Перевага календарного плану оперативного керування полягає в тому, що він допомагає запобігти дублюванню і паралелізму профорієнтаційних впливів, заощаджує час, надає можливість коректувати, регулювати заходи, дозволяє легко визначити ступінь насиченості навчально-виховного процесу різними профорієнтаційними заходами, бачити в них "головну ланку" на визначеному профорієнтаційному етапі.

Наявність календарного плану оперативного керування не виключає необхідності складання комплексного плану профорієнтації, що докладно розкриває зміст профорієнтаційної роботи в навчальному закладі.

Доповнений планом оперативного керування, він стає важливим засобом удосконалювання професійної орієнтації учнів.

Рекомендації по складанню плану профорієнтаційної роботи

Робота з педагогічним колективом:

1. Провести нараду педагогічного колективу на тему «Завдання, зміст і форми профорієнтаційної роботи в поточному навчальному році».

2. Обговорити характер участі різних ланок педколективу в профорієнтаційній роботі, налагодити їхній систематичний взаємозв'язок і взаємодію.

3. Ознайомити педпрацівників з потребами підприємств регіону в кадрах і можливостями працевлаштування на них випускників у поточному році відповідно до даних центру зайнятості.

4. Провести цикл занять з педагогічним колективом щодо ознайомлення зі змістом, формами і методами профінформаційної і профконсультаційної роботи в навчальному закладі.

5. Разом із класними керівниками розробити план загальних заходів профорієнтаційного характеру, проведених за участю представників підприємств, навчальних закладів району, міста.

6. Направляти і контролювати проведення профорієнтаційних заходів, запланованих методоб'єднаннями, класними керівниками, громадськими організаціями, бібліотекою, батьківським комітетом, медпрацівником, керівником військової підготовки.

7. Контролювати ведення обліку працевлаштування і вступ в вищі навчальні заклади випускників ПТНЗ.

8. Ефективно оформити куточок профорієнтації (кабінет профорієнтації, приймальну комісію), контролювати якість розміщених на ньому матеріалів, стежити за їх відновленням як в ПТНЗ так і в загальноосвітніх навчальних закладах.

Профінформаційна робота:

1. Сприяти організації і проведенню різних заходів профінформаційного характеру: диспутів, професіографічних зустрічей з фахівцями, професіографічних досліджень, професіографічних екскурсій і т.д. Направляти дані заходи на виховання в учнів позитивного відношення і стійких інтересів до професій сфери матеріального виробництва, сфери обслуговування, до військових професій.

2. Стежити за систематичним висвітленням різних галузей праці і масових професій в навчальному закладі засобами кіно, радіо, учнівських стінних газет, Інтернет-середовища.

3. Допомогати бібліотеці в комплектуванні літератури, що має профорієнтаційну спрямованість. Контролювати систематичність виставок книг у бібліотеці, що знайомлять учнів з різними галузями праці.

4. Вести роботу з батьківськими комітетами ПТНЗ та загальноосвітніх навчальних закладів по залученню їх до організації і проведення профінформаційних заходів.

Профконсультаційна робота:

1. Організувати вивчення інтересів і професійних намірів учнів (шляхом анкетування, написання творів, проведення бесід).

2. Контролювати роботу із залучення учнів до участі в олімпіадах, гуртках, факультативних заняттях для виявлення і розвитку їх інтересів, нахилів, здібностей.

3. Контролювати роботу методоб'єднань з забезпечення педпрацівників методикою вивчення інтересів, здібностей учнів.

4. Контролювати систематичність вивчення психологами, класними керівниками інтересів, нахилів, здібностей учнів, фіксування результатів цього вивчення.

5. Контролювати взаємозв'язок і взаємодію класних керівників, медпрацівника, психолога, бібліотекаря у вивченні особистості і стану здоров'я учнів і проведенні ними консультаційних бесід з питань вибору професії учнями.

Планування профорієнтаційних заходів методичними об'єднаннями школи:

Доцільно планувати наступні напрямки профорієнтаційної роботи методоб'єднань:

1. Обговорити питання про проведення викладачами профтехциклу профінформаційної роботи з учнями на уроках. Обговорити теми, при вивченні яких можливо і доцільне включення профінформаційного матеріалу. Виділити галузі господарства і професії, з якими варто ознайомити учнів у процесі вивчення програмного матеріалу. Обговорити і вибрати оптимальні форми подачі профінформаційного матеріалу. Обговорити питання про необхідність озброєння учнів (у процесі подачі їм профінформаційного матеріалу) способом пізнання професій при самостійному їхньому вивченні.

2. Обговорити питання про проведення викладачами профтехциклу роботи профконсультаційного характеру: вивчення інтересів, схильностей і здібностей учнів; бесіди з учнями про їхній професійний наміри, про доцільність вибору учнями тієї чи іншої професії при його рівні знань і здібностей до даного предмета.

3. Періодично заслуховувати й обговорювати повідомлення вчителів про методи і прийоми вивчення інтересів схильностей і здібностей учнів у профорієнтаційних цілях.

4. Обговорити питання про форми індивідуальної роботи з учнями з метою формування в них інтересів і схильностей до досліджуваного предмета і зв'язаним з ним професіям.

5. Періодично присвячувати засідання методоб'єднань обміну досвідом медпрацівників з питань проведення ними профорієнтаційної роботи.

Планування профорієнтаційної роботи класними керівниками:

1. Провести цикл бесід з учнями про вибір професії.

2. Знайомити учнів з різними галузями господарства й окремих професій, у тому числі з професіями району.

3. Вивчати і систематично фіксувати результати вивчення інтересів, нахилів і здібностей учнів класу.

4. Залучати учнів до участі в роботі гуртків, факультативів, олімпіад і т.д. відповідно до їх інтересів і нахилів.

5.3 викладачами профтехциклу, бібліотекарем, практичним психологом і медпрацівником обговорити спрямованість інтересів, нахилів, стан здоров'я кожного учня у світлі майбутнього вибору професії. Забезпечити учням (у разі потреби) лікарську консультацію в зв'язку з вибором професії.

7. В індивідуальних бесідах з батьками й учнями обговорити можливу сферу майбутньої діяльності учня, намітити заходи для формування необхідних властивостей особистості, психологічних якостей.

8. Організувати участь учнів в загальних позашкільних заходах профорієнтаційного характеру (читацьких конференціях, диспутах, конкурсах, вікторинах, вечорах, переглядах кінофільмів про професії, випуски стінних газет, радіопередачах, використання освітнього Інтернет-середовища).

Планування профорієнтаційної роботи викладачами профтехциклу і загальноосвітньої підготовки:

1. Виділити в програмному матеріалі теми, у зміст яких доцільно включити профінформаційний матеріал.

2. Визначити форми подачі профінформаційного матеріалу, найбільш відповідному змісту тієї чи іншої теми. Продумати підбір відповідного наочного приладдя, кіно-, відеоматеріала.

3. У процесі проведення уроків вивчати інтереси і схильності учнів, фіксувати результати, обговорювати їх із учнями і класними керівниками.

4. Регулярно проводити індивідуальну роботу з учнями з метою формування в них інтересів і схильностей до досліджуваного предмета і зв'язаним з ним професіям.

5. Поглиблювати свої знання в області психології особистості підлітка і методів її вивчення.

Планування профорієнтаційної роботи бібліотеки навчального закладу:

У плані роботи бібліотеки повинна бути сформульована визначена система заходів, що відбиває її участь у профорієнтаційній роботі. Доцільно планувати такі напрямки роботи бібліотеки:

1. Підбір і комплектування літератури з профорієнтаційної спрямованістю.

2. Пропагування літератури, що допомагає учням у виборі професії.

4. Вивчення читацьких і професійних інтересів учнів. Участь у загальних заходах профорієнтаційного характеру.

5. Надання допомоги класним керівникам, викладачами профтехциклу та загальноосвітньої підготовки у підборі літератури профорієнтаційного характеру; спільна робота з ними по вивченню і формуванню професійних інтересів у учнів.

Планування профорієнтаційної роботи медичного працівника:

Оскільки головна мета медичного аспекту профорієнтації — допомогти учневі врахувати стан свого здоров'я при виборі професії, план профорієнтаційної роботи медпрацівника повинен включати заходи, спрямовані на виконання цієї мети.

Можна виділити наступні напрямки роботи медпрацівника в профорієнтації:

1. Просвітницька робота з медичних питань вибору професії серед: а) педагогічного колективу; б) учнів; в) батьків учнів.

2. Поглиблений огляд учнів, виявлення учнів, що потребують лікарської профконсультації (з відхиленнями в стані здоров'я, що можуть перешкоджати оволодінню тією чи іншою професією).

Учні, що мають відхилення в стані здоров'я і не вибрали ще професії, лікар попереджає про небажаність вибору діяльності, протипоказаної їм за станом здоров'я. Разом з тим цим учням повідомляються необхідні відомості про сфери праці або професії, що відповідають їм за медичними показниками.

З учнями, що зробили вже професійний вибір, що не відповідає їх стану здоров'я, проводиться робота з їх переорієнтації. Своєчасне включення медпрацівника в профконсультаційну роботу значною мірою дозволяє уникнути необхідності в переорієнтації учнів і формувати із самого початку їхні професійні наміри відповідно до стану здоров'я.

3. Систематична індивідуальна консультація класних керівників щодо конкретних учнів з відхиленнями в стані здоров'я, що обмежують їхню придатність до визначених професій; указівка сфер праці, бажаних і протипоказаних учням.

4. Спільні заходи медпрацівника, психолога, педпрацівників і батьків учнів, спрямовані на формування професійних намірів учнів відповідно до їхнього стану здоров'я, психофізіологічних особливостей, а також потреб ринку праці в кадрах.

Планування профорієнтаційної роботи батьківського комітету (підклубальної ради) навчального закладу:

Активним помічником в проведенні профорієнтаційної роботи можуть стати батьки учнів. Для цього необхідно:

1. Організувати цикл бесід з батьками по основних питаннях проблеми свідомого вибору професії: «Правильний вибір професії і його значення для держави й особистості», «Роль знань про світ праці і потреби ринку праці в кадрах у професійному самовизначенні», «Шляху одержання професійної підготовки», «Інтереси, схильності, здібності, стан здоров'я і їхній облік при підготовці дітей до вибору професії», «Трудове виховання дітей у родині — важливий фактор їх підготовки до правильного вибору професії».

2. Провести анкетування батьків з метою виявлення відносин до вибору професії їхніми дітьми.

3. Залучити батьків до участі в роботі батьківського лекторію як доповідачів по профорієнтаційній тематиці.

4. Підготувати і провести зустрічі учнів з передовиками виробництва з числа батьків.

5. Провести конференцію для учнів за участю батьків з питань орієнтації учнів на масові виробничі професії і професії сфери обслуговування.

Планування профорієнтаційних заходів керівником військової підготовки:

У плані роботи керівника військової підготовки доцільно передбачити наступні заходи профорієнтаційного характеру:

1. Знайомити учнів з військовими професіями.

2. Вивчати інтереси учнів, виявляти нахили до військової діяльності, формувати стійкі інтереси до військових професій. Разом із класним керівником, батьками учнів, бібліотекарем, медпрацівником проводити індивідуальну роботу з учнями, що мають намір обрати військові професії.

Під час профорієнтаційної роботи слід звертати увагу на учнів, які схильні до роботи з дітьми, до педагогічної діяльності та подальшого вступу на педагогічні спеціальності. За даною категорією учнів необхідно проводити психолого - педагогічні спостереження, робити відповідні висновки. В разі порушення клопотання про видачу цільового направлення випускнику на навчання для здобуття педагогічної спеціальності враховувати результати спостережень.

Слід зазначити, що приведені вище рекомендації з планування профорієнтаційної роботи навчального закладу не слід розглядати як безумовний зразок для копіювання. За основу варто прийняти загальні принципи планування й основні форми профорієнтаційної роботи. Зміст же профорієнтаційних заходів може мінятися в залежності від потреб у кадрах району, міста, села і ряду інших умов.

4. Система організації та планування профорієнтаційної роботи в професійно-технічних навчальних закладах м. Кривого Рогу

Бабіч Тереса Станіславівна, методист
Криворізького міського методичного
центру профтехосвіти

В м. Кривому Розі 15 професійно - технічних навчальних закладів державної форми власності, які здійснюють підготовку із 120 проліцензованих професій. Питання прийому молоді на навчання було і залишається одним із найголовніших.

За підсумками аналізу результатів виконання держзамовлення за 3 останні роки, можна виділити найбільш успішні навчальні заклади: Криворізький навчально-виробничий центр, Криворізький професійний транспортно-металургійний ліцей, Міжрегіональний центр професійної підготовки звільнених у запас військовослужбовців, Криворізький центр професійної освіти металургії та машинобудування. Тут сформована ефективна система управління профорієнтаційною роботою. Деякі із них сьогодні поділяться перспективним досвідом з цього напрямку.

Слід сказати, що профорієнтаційна робота починається з приймальної комісії. Добре налагоджена робота її допомагає учням вчасно зорієнтуватися, зробити свідомий та правильний вибір майбутньої професії.

Викладачами та майстрами виробничого навчання ПТНЗ протягом навчального року проводяться різноманітні традиційні та нетрадиційні форми профорієнтаційної роботи серед випускників загальноосвітніх шкіл міста та регіону.

А саме:

- ✓ рекламно - агітаційна робота;
- ✓ «Дні відкритих дверей»;
- ✓ зустрічі з учнями та їх батьками;
- ✓ анкетування серед випускників шкіл щодо вибору професії;
- ✓ на веб-сайті розміщується інформація про навчальні заклади;
- ✓ створюються інформаційні куточки у випускних класах шкіл;
- ✓ розповсюджуються буклети, об'яви, візитки із запрошенням на навчання;
- ✓ виставки робіт учнівської творчості;
- ✓ огляд - конкурс художньої самодіяльності;
- ✓ виступи агітбригад в школах міста;
- ✓ надання перукарських та швейних послуг учням шкіл міста тощо.

Традиційними стали спільні заходи Криворізького міського методичного центру ПТО та ПТНЗ з районними та міськими службами зайнятості під гаслом: «Зроби свій вибір», створені інформаційні термінали з професій. За допомогою терміналу молодь має змогу пройти тестування та дізнатися про свої здібності щодо того чи іншого виду діяльності.

Особливу увагу ПТНЗ міста надають питанню реклами в засобах масової інформації: на телебаченні, радіо, в пресі.

В минулому навчальному році, в рамках декад робітничих професій, було сплановано та проведено два відкриті міські заходи, які пройшли на базі Криворізького професійного гірничо-металургійного ліцею і Криворізького центру підготовки 17

перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі. Присутніми були учні загальноосвітніх шкіл, представники підприємств-замовників кадрів, міського центру зайнятості.

Навчальні заклади демонстрували дипломні роботи учнів, зразки технічної та прикладної творчості, рекламну продукцію. Учні шкіл мали змогу ознайомитися з матеріально-технічною базою ПТНЗ, відвідали «Майстер-класи» з професій.

Однією з форм профорієнтаційної роботи є спільні засідання Піклувальних рад підприємств-замовників кадрів, на яких розглядаються питання співпраці навчального закладу, загальноосвітньої школи і виробничників. Проходять вони на базі різних підприємств міста.

Викладачі і майстри виробничого навчання мають змогу ознайомитися безпосередньо на виробничих майданчиках з новою технікою зарубіжних фірм та новітніми технологіями. А керівники виробничих підрозділів підприємств орієнтують молодь на робітничі професії.

Вісім профорієнтаційних зустрічей для учнів загальноосвітніх шкіл було проведено ПАТ «Кривбасзалізрудком» разом з педагогічним колективом Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею на базі учбово-курсівого центру комбінату та палацу культури ПАТ «КЗРК». Свідомому вибору майбутньої професії сприяли виставки - презентації і майстер – класи, які були організовані навчальними закладами гірничого профілю.

В КЦПОММ працює "Центр консалтингу", мета якого – удосконалення організації профорієнтаційної роботи з молоддю та працевлаштування випускників.

Рішенням XI сесії Криворізької міської ради від 27.07.2011р. N2486 затверджена Програма «Школа - ВНЗ (ПТНЗ) - підприємство» на 2011- 2015 рр., завданням якої є підвищення ефективності профорієнтаційної роботи серед школярів.

Основні заходи з реалізації Програми такі:

- здійснення моніторингу та визначення якості профільного навчання старшокласників у кожному загальноосвітньому навчальному закладі.

- розширення варіативної складової навчального плану в загальноосвітніх навчальних закладах для забезпечення технологічного напрямку спецкурсів і курсів за вибором у процесі співробітництва з ПТНЗ та підприємствами міста.

В цьому навчальному році в ПТНЗ міста вже розпочато роботу з питання професійної орієнтації молоді. Так, у вересні відбулося розширене засідання Піклувальної ради ПАТ "Кривбасзалізарудком", де були підведені підсумки роботи за минулий рік з питання прийому та працевлаштування учнів, визначені завдання на новий навчальний рік. Урочисто пройшла церемонія «Посвяти в робітничий клас» цього річних випускників ПТНЗ та ВНЗ міста.

В жовтні місяці відбулися два відкриті чемпіонати м. Кривого Рогу з карвінгу та перукарського мистецтва і макіяжу, в яких взяли участь педпрацівники 4-х навчальних закладів сфери обслуговування та харчування. Учасники мали змогу показати свою професійну майстерність та зробити рекламу професій навчальних закладів.

Для забезпечення успішної профорієнтаційної роботи ПТНЗ в умовах сучасного ринку праці необхідно:

- ✓ чітко визначити цілі та завдання профорієнтаційної роботи на кожному рівні навчання учнів в школі та для кожного педпрацівника в ПТНЗ;
- ✓ розробити програму профорієнтаційної роботи;
- ✓ провести спеціальну психологічну і методичну підготовку педпрацівників з питань профорієнтаційної роботи;
- ✓ здійснювати профінформацію, профдіагностику і профагітацію на виявлення

інтересів і здібностей особистості до тієї чи іншої професії не тільки серед учнів загальноосвітніх закладів, а й серед їх батьків;

- ✓ проводити професійні консультації фахівців, які націлені на надання індивідуальної допомоги учням у виборі професії;
- ✓ забезпечити доступність інформаційної бази професій ПТНЗ в засобах масової інформації та на сайтах ПТНЗ;
- ✓ проводити цілеспрямовану роботу з забезпечення соціальної реклами престижності робітничих професій.
- ✓ заключити угоди співробітництва з питань профорієнтації з навчальними закладами та підприємствами-замовниками кадрів;
- ✓ провести сумісні заходи з навчальними закладами та соціальними партнерами.

5. Проектування педагогічного процесу з метою визначення стратегії профорієнтаційної роботи з молоддю, формування змісту, методів, форм організації

5.1. З досвіду профорієнтаційної роботи Криворізького професійного транспортно-металургійного ліцею

Ткачук Тетяна Борисівна., заступник директора з НВР Криворізького професійного транспортно-металургійного ліцею

З метою реалізації напрямків розвитку профорієнтаційної роботи в Криворізькому професійному транспортно-металургійному ліцеї щороку розробляється план заходів, який передбачає створення дієвої системи профорієнтації учнівської молоді та удосконалення форм інформування учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Комплектування контингенту ліцею проводиться цілеспрямовано на рекламу престижності професій, які ми готуємо. Головне те, що профорієнтаційна робота в ліцеї носить не епізодичний характер, а є планомірною всього педагогічного і учнівського колективу протягом кожного навчального року.

В ліцеї працює центр профорієнтації в якому практичний психолог, соціальний педагог, члени приймальної комісії завжди можуть надати консультацію і допомогу у виборі професії учням шкіл, використовуючи ряд психологічних методів і комп'ютерні програми «Вибір» тому, що на сучасному етапі учні шкіл просто не знають чого вони хочуть та яку професію хочуть здобути.

В центрі профорієнтації ліцею широко представлені:

- ❖ вся інформація про ліцензовані професії;
- ❖ умови виробничого навчання на виробництві;
- ❖ можливості працевлаштування;
- ❖ можливість продовження навчання.

Робота по профорієнтації всього педагогічного колективу проводиться протягом всього навчального року. Складається і затверджується щорічний план профорієнтаційної роботи до якої залучаються викладачі, майстри в/н, та учні. В плані роботи учнівського самоврядування профорієнтаційній роботі приділяється дуже багато уваги. Всі ми розуміємо, що ефект від реклами навчального закладу викладачами і реклами учнями має суттєву різницю – на користь саме учнів. Тому що підлітки краще зрозуміють один одного. Тому необхідно розвивати саме цю ланку профорієнтаційної роботи.

Щороку в ліцеї проходять декади робітничих професій, наприклад залізничного транспорту і в плані роботи проведення декади також багато профорієнтаційних напрямків, а саме:

Сумісні заходи з учнями шкіл такі як:

- ❖ конкурс стінних газет по професіям «Провідник пасажирського вагону», «Машиніст електровоза; слюсар з ремонту рухомого складу», «Машиніст тепловоза; слюсар з ремонту рухомого складу»;
- ❖ екскурсії в локомотивне депо, пасажирську вагонну дільницю.

І так по кожній професії, по якій ведеться підготовка в нашому навчальному закладі тому, що основними критеріями і показниками ефективності профорієнтаційної роботи є насамперед:

- достатня інформація про професію і шляхи її здобуття. Без чіткого уявлення про зміст і умови праці в обраній професії школяр не зможе зробити обґрунтованого вибору;
- показником достатньої інформації в цьому разі є чітке уявлення учня про вимоги професії до людини, конкретне місце її здобуття, потреб суспільства в цих фахівцях.

В загальноосвітніх закладах району і не тільки району працює агітбригада нашого ліцею, до якої входить актив учнівського самоврядування, досвідчений майстер в/н та викладач. Коли приходить час проводити дні відкритих дверей то проводимо цей захід в два, а то і в три етапи тому, що наприклад в перший день 16.02.2012 р. – прибуло 473учні, в другий -19.03.2012 р. – 310 чоловік, третій – 208 чоловік. А всього виходить 993 чоловіки, тобто звичайно в один день з такою кількістю учнів якісний захід провести неможливо тому приходить готувати три.

Звичайно планується і місячник пропаганди робітничих професій, в план якого входить:

- висвітлення досягнень ліцею у пресі та на телебаченні, тісно ми співпрацюємо з місцевими газетами: «Під знаком руди і металу», «Червоний гірник», «Домашня газета» та місцеві телекомпанії «Рудана», «Тоніс»;
- активне розповсюдження рекламних проспектів про ліцей;
- інформаційні зустрічі інженерно-педагогічних працівників з випускниками шкіл;
- відвідування батьківських зборів;
- активна пропаганда робітничих професій через роботу агітбригад;
- проведення спортивних змагань між учнями ліцею та шкіл № 19, 120, 72.

Але сам місячник не є головним в профорієнтаційній роботі тому, що все це проводиться на протязі всього навчального року.

Приймальна комісія розпочинає роботу з вересня місяця щорічно. Важливим завданням приймальної комісії є максимальна увага до особи кожного абітурієнта, бесіди з ним та його батьками, індивідуальні та групові консультації щодо вибору професії. Допомога в отриманні повної інформації про вступ до ліцею. Секретар приймальної комісії постійно підтримує зв'язок з кожним районом міста і одержує повну інформацію щодо мережі класів та учнів відповідно 9 і 11 класів по місту:

- загальну по районам;
- порівняльну по роках; і
- інформацію про бажаючих вступити до середньо-професійних та середньотехнічних навчальних закладів.

Ця інформація ретельно обробляється та обговорюється на педрадах. І тут можна сказати, що кількість учнів за останні 3 роки неухильно знижується, це є застереженням, що зміст, методи профорієнтаційної роботи необхідно постійно удосконалювати, бути в пошуку нових форм цієї роботи.

Результативність і ефективність профорієнтації і комплектації залежить ще й від іміджу навчального закладу складовими якого є:

- ❖ уміле керівництво;
- ❖ якісний склад інженерно-педагогічних працівників;
- ❖ матеріальна база;
- ❖ дисципліна;
- ❖ система в роботі (контроль, підсумки).

Імідж навчального закладу один із головних показників комплектації навчального закладу. Якщо імідж напрацьований роками то завдання набору відбувається значно легше. Вся перерахована робота стала запорукою постійного виконання та перевиконання плану державного бюджету та платної форми навчання в Криворізькому професійному транспортно-металургійному ліцеї. Аналіз динаміки прийому учнів до Криворізького професійного транспортно-металургійного ліцею показує, що кількість бажаючих навчатись завжди перевищує державне замовлення.

5.2. З досвіду профорієнтаційної роботи Криворізького навчально-виробничого центру

Швець Валентина Анатоліївна,
методист Криворізького навчально-виробничого центру,

«...Землю прикрашає сонце, а людину - праця»

Я переконана, що всі учасники Школи профорієнтаторів добре усвідомлюють, що професійна орієнтація – це, перш за все, певна система підготовки учнів до вільного і свідомого обрання професії, з урахуванням особистісних інтересів, нахилів, можливостей та потреб суспільства в кваліфікованих кадрах. Така система профорієнтаційної роботи склалася і в КНВЦ, який завжди виконував план державного замовлення, а останні 3 роки – перевиконує, про що свідчить конкурсна основа зарахування на окремі спеціальності (наприклад, перукар).

Які ж складові нашого успіху? По – перше, це зростання іміджу навчального закладу, уміла організація цієї справи і контроль з боку адміністрації і, насамперед, директора КНВЦ Легуна В.Т., який щотижня на протязі навчального року контролює і стимулює цей процес. Починається навчальний рік з наказу про закріплення членів педагогічного колективу за школами міста і закінчується підведенням підсумків цієї роботи. Згідно укладених договорів, на протязі навчального року наші профорієнтатори, до складу яких входять і учні, проводять велику профорієнтаційну роботу в школах міста, використовуючи креативні підходи та інноваційні технології, такі як: телевізійну та комп'ютерну техніку, мультимедійні установки.

В чому ж полягає зміст технологій професійного самовизначення учнів шкіл? В наших планах передбачено на **I етапі** роботи велику соціально – психологічну роботу серед 8 – 11 класів, яку проводить наша соціально – психологічна служба, спільно зі школами. В їх арсеналі безліч анкет, тестів, тренінгів та різних опитувальників, які вони проводять як з учнями, так і з їх батьками. Професійна діагностика в цей період сприяє вивченню індивідуально – психологічних особливостей, психофізичних протипоказань, стану здоров'я учнів з метою встановлення професійної придатності до обраної професії.

На **II етапі** роботи наші кращі профорієнтатори із числа учнів виступають перед учнями шкіл зі своїми медіа – проектами: «Моя професія – моє майбутнє», «Професія, яку я обираю», «Обери свою професію». Робота передбачає велику індивідуальну роботу з учнями шкіл, екскурсії в навчальний заклад і на базові підприємства.

На цьому етапі визначаються такі протиріччя професійного самовизначення, як:

- між визначенням і оцінкою учнями своєї життєвої перспективи і можливостями її досягнення;
- між визначеними нахилами і уявленнями про престижність або перспективність професії;
- між усвідомленням рівня свого загального розвитку і можливістю менш кваліфікованої роботи;
- між станом здоров'я і вимогами обраної професії.
- організація професійної підготовки та профільного навчання, як складової профорієнтації (підписані угоди, на жаль, носять формальний характер і учні шкіл продовжують відвідувати уроки технічної і обслуговуючої праці в 10 – 11 кл. на базі шкільних майстерень).

Вся робота спрямована на ознайомлення учнів із значенням правильного вибору професії, змістом основних професій фахівців, з яких готує наш заклад. Це професіограми (кваліфікаційні характеристики) та різного роду інформаційні бюлетені, реклами та ознайомлення з системою навчання в нашому навчальному закладі. Учніма надається можливість перевірити свої нахили в процесі роботи з різних профілів. До їх послуг учнівські перукарні, ательє, буфети та класи – майстерні.

III етап – включає різноманітні форми і методи професійної орієнтації і є одним із специфічних аспектів навчально–виховного процесу. Це, насамперед, місячник пропаганди робітничих професій, який включає такі заходи, як: дні відкритих дверей, зустрічі з представниками різних професій, PR – технології, ЗМІ, сайти, Інтернет, конференції як для учнів, так і їх батьків «Світ професій», «Аспекти професійного самовизначення», прямі телефонні зв'язки під час перерв з експрес – консультаціями «Як зробити правильний вибір професії», «Поради тим, хто обирає професію», цикли виховних годин «На порозі вибору», «Як зробити вибір?» та сократівські бесіди – колективні роздуми над проблемою вибору професії.

Стали вже традиційними зустрічі з випускниками шкіл міста «Зроби свій вибір» в палацах культури, профорієнтаційні уроки, спрямовані на ознайомлення учнів з основами вибору професії, пошуку способів вирішення конкретної життєвої задачі, важливої і значимої для особистості випускника школи та інші, спільні зі школами, заходи.

Які ж критерії ефективності професійної орієнтації? Це, насамперед, відповідність її кінцевого результату поставленій меті. В якості критеріїв виступають наступні показники:

- кількість учнів, які працюють за обраною професією;
- відповідність обраної професії показникам «треба», «хочу», «зможу»;
- висока ступінь адаптованості випускників до нових соціально – економічних умов.

Процес навчання в центрі спрямований на оволодіння певною професією, формування у старшокласників позитивного ставлення до праці, сучасних робітничих професій. Без ефективно системи профорієнтаційної роботи з молоддю, без своєчасного визначення нахилів, уподобань, психофізіологічних можливостей учнів неможливий вірний вибір професії, а, в майбутньому, - високопродуктивна свідомо праця людини, яка б приносила моральне задоволення і спонукала до подальшого саморозвитку та самовдосконалення. Світ змінюється дуже швидко. Так само швидко змінюються і фахові функції. Старі професії наповнюються новим змістом, стають сучасними і привабливими. І це потрібно вміти помічати. Робота по ліцензуванню нових професій в навчальному закладі не припиняється. Постає завдання подальшого вдосконалення профорієнтаційної роботи, більш тісному контакту зі школами, підприємствами та центрами зайнятості. Тому

ми завжди готові прийняти нових учнів та підготувати універсальних фахівців, яких так потребують наші підприємства під гаслом «КНВЦ моє дає нам всім натхнення! Сьогодні – учень, завтра – робітник».

І, на завершення, хочеться пригадати слова великого українського педагога В. Сухомлинського: «Не має такої професії, в якій людина не могла б піднятися на вершину майстерності».

5.3. З досвіду профорієнтаційної роботи Західно-Донбаського професійного ліцею

Таран Людмила Михайлівна,
заступник директора з НВР Західно-
Донбаського професійного ліцею

Довженко сказав: «Найсвітліша краса людини в праці». Вибір професії – один з головних життєвих виборів, який здійснює людина в юному віці. Від вибору професії до душі у великій мірі залежить задоволення людини своєю долею, її щастя. І від того, як цю роботу побудує наш заклад залежить наша діяльність.

Щороку наш ліцей виконує план держзамовлення, в цьому році виконав на 105%. Наш творчий колектив педагогів та учнів використовує всі методи та форми профорієнтаційної роботи, плідно співпрацює з міським Центром Зайнятості. Разом ми провели 3 заходи «Дні відкритих дверей» в ліцеї та 2 заходи міських: в «Центрі Дозвілля», та в Будинку Культури ім. Кірова. Було охоплено 20 міських та сільських шкіл. На відкриті заходи було запрошено роботодавців та інші соціальних партнерів.

6 листопада 2012 р. провели 1-й захід День відкритих дверей. Зустрічали школярів майстер-класами з різних професій.

З професії «опоряджувальник» школярам демонструвались прийоми виконання декоративної штукатурки. Учні шкіл мали змогу на планшетах з гіпсокартону поспробувати використовувати сухі будівельні суміші ТМ «БудМайстер» по нанесенню кольорової декоративної штукатурки різної фактури та навіть малюнків.

На майстер-класі з професії «Кравець» продемонстровано виготовлення кухонних прихваток та серветок, які школярі та гості отримали в подарунок.

Майстер-клас з професії «Столяр будівельний» пройшов у виробничих майстернях. Школярі мали змогу спостерігати за виконанням практичних робіт учнів ліцею з виготовлення розкладних стільців, кухонних дощок.

З професії «Продавець» учні ліцею продемонстрували оформлення святкових подарунків з використанням сучасних декоративних дизайнерських матеріалів з елементами флористики і квілінгу. Школярі і самі з задоволенням оформляли подарунки.

На майстер-класі з професії «Кухар, кондитер» старшокласників ознайомили з технологією приготування тіста, надали можливість спекти на електричній пательні млинці та почастиватись ними з медом, сметаною та джемом.

Далі учні ліцею демонстрували свої творчі вироби - виставка творчих робіт.

Учнівська Рада ліцею та профорієнтатори провели екскурсію для школярів, роздали буклети та запросили усіх в актову залу, де пройшов КВК «Планета професій» в якому прийняли участь 3 команди: машинобудівники (електрогазо-зварювальники, верстатники, автослюсарі); опоряджувальники (штукатури, малярі, мулярі, лицювальники, електрики, столярі); обслуговування та побуту (продавці, кухарі, кравці, перукарі).

Конкурс складався з трьох завдань:

1. Привітання(з використанням презентаційних матеріалів).
2. Домашнє завдання «Історія моєї професії» - театралізоване дійство.

3. Конкурс капітанів.

Проводився також конкурс стіннівок про професії.

Перевага таких заходів в тому, що проводиться позакласна робота, яка охоплює багатьох педагогів та учнів ліцею. Багато ліцейних та міських заходів (де ми беремо участь) транслюється по Павлоградському телебаченню.

Профорієнтаційна робота повинна здійснюватися безперервно.

Як попрацюємо на ниві,
Таке зерно буде на жниві,
Як ми рекламу проведемо,
То й скільки учнів наберемо.
Розумних, працьовитих,
До різних справ талановитих,
Ми кличемо до лав сміливо:
Професії ж бо просто диво.

6. *Співпраця обласного центру зайнятості із профтехосвітою: можливості, досвід, перспективи*

Ярошенко Світлана Григорівна, головний спеціаліст відділу профорієнтація обласного центру зайнятості

Щороку перед випускниками шкіл постає проблема вибору майбутнього. Саме майбутнього, тому що від правильності обраної дороги зараз залежить, як складеться життя потім. Професія визначить у майбутньому соціальний статус, і затребуваність у житті, і навіть рівень матеріального добробуту.

Профорієнтаційна робота зі школярами - один із важливих напрямків діяльності служби зайнятості у попередженні безробіття серед молоді. Так з 1 січня 2013 року набрав чинності Закон України «Про зайнятість населення». Законом визначається право кожного громадянина на професійну орієнтацію. Професійна орієнтація осіб, які звернулися до служби зайнятості, здійснюється шляхом професійного інформування, професійного консультування і проведення професійного відбору з метою надання \ допомоги у виборі або зміні професії, виду діяльності, які реалізуються через V різноманітні групові та індивідуальні форми роботи з молоддю.

Професійна орієнтація - комплекс взаємопов'язаних соціальних, психологічних, педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення ^та реалізацію здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір або зміну професії та виду трудової діяльності.

Професійне інформування полягає у наданні відомостей про трудову діяльність та її роль у професійному самовизначенні особи, інформації про стан ринку праці, зміст та перспективи розвитку сучасних професій і вимоги до особи, форми та умови оволодіння професіями, можливості професійно-кваліфікаційного і кар'єрного зростання, що сприятиме формуванню професійних інтересів, намірів та мотивації особи щодо обрання або зміни виду трудової діяльності, професії, кваліфікації, роботи;

Професійне консультування спрямоване на оптимізацію професійного самовизначення особи на основі виявлення її індивідуально-психологічних характеристик, особливостей життєвих ситуацій, професійних інтересів, нахилів, стану здоров'я та з урахуванням потреби ринку праці;

На даний час, згідно з аналізом вакансій служби зайнятості Дніпропетровської області, актуальними є **робітничі** професії слюсаря, водія, продавця, електромонтера, токаря, електрогазозварника, швачки, кухаря, маляра. Для **службовців** актуальними є професії лікаря, медичної сестри, інженера, вчителя.

Ще однією з **форм профорієнтаційної роботи** є проведення **індивідуальної роботи зі школярами**: побудування або корекція професійного плану, анкетування та проведення **профдіагностичної роботи**, спрямованої на професійне самовизначення молоді.

Згідно «Порядку надання послуг з професійної орієнтації» послуги з професійної орієнтації надаються школярам, які потребують професійної орієнтації, за письмовим зверненням їх представників до центрального або територіальних органів. І спільні зусилля служби зайнятості та закладів освіти спрямовані на надання допомоги підростаючому поколінню у професійному самовизначенні та обранні сфери майбутньої професійної діяльності.

З початку 2013 року проведено 174 групових профінформаційних та 595 профконсультаційних заходів, метою яких було ознайомлення та мотивація школярів на актуальні на ринку праці області професії. Наприклад, Першотравенський районний центр зайнятості традиційно проводить профконсультаційні семінари для учнівської молоді з метою популяризації шахтарських професій. На таких заходах розглядаються теоретичні та практичні питання підготовки до вибору майбутньої професії, відбувається перегляд та обговорення відеофільмів про робітничі професії, які сприяють розвитку професійного інтересу.

Ефективними в роботі служби зайнятості є і такі профорієнтаційні заходи, як акції «Випускник», яких вже проведено 75 з початку року та «Дні відкритих дверей центрів зайнятості», яких вже проведено 133 заходи. На цих заходах школярі знайомляться з послугами, які надає служба зайнятості, станом ринку праці району, професіями та спеціальностями, що користуються попитом в регіоні.

Ще одна форма роботи служби зайнятості зі школярами - виїзні акції центру зайнятості. З метою розширення знань школярів про професії, визначення сфер майбутньої трудової діяльності, дослідження життєвих планів молоді, їхніх уподобань і пріоритетів проведено 236 заходів. Ефективно проводяться виїзні акції і в літніх молодіжних таборах з використанням мобільних центрів зайнятості.

Проведено профорієнтаційні заходи в літніх оздоровчих таборах - це ще один крок служби зайнятості в допомозі дітям щодо професійного самовизначення. Близько 6466 відпочиваючих дітей 99 літніх оздоровчих таборів Дніпропетровської області взяли участь у 126 профорієнтаційних заходах, організованих службою зайнятості.

Інформаційно-просвітницька робота під час літніх канікул у дитячих оздоровчих таборах користується у школярів популярністю. Такі заходи проводяться в ігровій формі. Це вікторини, естафети, відгадування загадок з подальшим нагородженням переможців. Найбільшою популярністю у дітей користуються інтерактивний змагально-мотиваційний, інтелектуально-ігровий захід, пізнавальна рухлива гра «Профорієнтаційний експрес». Це командна гра. У кожній команді 10 осіб, які подорожують по різних станціях професій. Яскравий інтерактивний захід "Подорож до країни професій" для школярів середнього шкільного віку було проведено в смт. Лазурне, Скадовський р-н, в дитячому оздоровчому таборі "Парус" за зверненням приватного підприємства «АРСЕЛОРМІТТАЛ» Кривий Ріг. З метою розширення знань про світ професій учні виконували завдання : малювали професії, виконували вправи "розповідь про день із професійного життя", гралися "ланцюжок професій", підказки професію"; відгадували прислів'я про працю, та інше. Такі

ігри проводяться з метою розвитку творчих здібностей дітей, їх зацікавленості в отриманні знань про світ професій, залучення уваги юного покоління до необхідності свідомого вибору професії, усвідомленню індивідуальних якостей, які необхідні для оволодіння тими чи іншими професіями. Через гру, цікаві творчі завдання, загадки, конкурси, молодші школярі починають знайомитися з робітничими професіями, які так необхідні у житті та на сьогоднішній день одні з найпрестижніших на ринку \ праці. Без слюсаря, кухаря, токаря не обійдеться жодна держава. І діти мають змогу розширити свій кругозір та визначитися з тими професіями, які їм подобаються більше.

На сьогоднішній день Дніпропетровським обласним центром зайнятості активно проводяться інтерактивні заходи для молоді з максимальним використанням різноманітних форм та методів роботи. Низка профорієнтаційних заходів у районах, метою яких є розширення інформації про робітничі професії, підняття престижу суспільно-значимих робітничих професій на Дніпропетровщині - це **профорієнтаційний змагально-мотиваційний захід КВК «Планета професій»**. Мета цього профорієнтаційного заходу - донесення до молоді у цікавій ігровій формі важливості правильного вибору професії, а також сприяння у формуванні позитивного іміджу робітничих професій, підвищення їх "соціального статусу. КВК «Планета професій» - це захід, що допомагає в ігровій формі засвоїти інформацію стосовно різних робітничих професій, це спільна праця учнів, вчителів, працівників служби зайнятості, яка згуртовує у досягненні однієї цілі - професійній самореалізації молоді. Кількісний склад команди для участі в іграх не повинен перевищувати 10 осіб, включаючи капітана. До складу команди входять учні 9-10 (11) -тих класів навчальних закладів. Також у склад збірної команди допускається участь учнів 7-8 класів.

КВК «Планета професій» складається з 3 конкурсів:

1 Конкурс «Презентація команди». Тема конкурсу: «Ким бути? Ось в чому питання!». У формі агітбригади командам необхідно розкрити значимість однієї з актуальних робітничих професій регіону, тривалість виступу команди - 4 хвилини.

2 Конкурс «Рекламна пауза». Командам дається одна робітнича професія з переліку актуальних робітничих професій регіону (вона не повинна співпадати з професією, яка презентується у 1 конкурсі). Тривалість - 1 хвилина. Цей конкурс повинен бути зроблений у вигляді реклами. Завдання конкурсу - прорекламувати професію. Можна використовувати всі можливі ресурси - малюнки, реkvізит, музику, промовки, вірші - в будь-якому форматі. Завдання зробити це красиво, швидко, динамічно.

У 3 Конкурс «Музична фантазія». Командам надається одна робітнича професія з переліку актуальних робітничих професій регіону (вона не повинна співпадати з професією, яка презентується у 1 та 2 конкурсі). Тривалість - 4 хвилини. Завдання цього конкурсу-презентувати робітничу професію з використанням музики.(танці, пісні і т. п.)

Під час підготовки своїх виступів учасники опрацювали багато літератури з метою отримання цікавої та корисної інформації про різноманітні професії. І, звісно розширили свої знання про світ професій. То ж і в майбутньому служба зайнятості планує плідну співпрацю з учбовими закладами профтехосвіти. Адже спільна робота буде більш дієвою в популяризації робітничих професій. Професіографічні екскурсії, ярмарки професій ми плануємо проводити за участю профтехнічних учбових закладів. А участь учнівських агітбригад профтехучилищ дуже цікаво та різноманітно і, головне позитивно, розповідає про різні робітничі професії. Школярі іноді починають зовсім по - іншому оцінювати робітничі професії після таких виступів.

«Професію потрібно любити серцем, бути гордим за те, хто ти є за професією» - в одній з презентацій учбового закладу сказали учні профтехучилища.

То ж служба зайнятості в очікуванні нових пропозицій від профтехосвіти і впевнені в подальшій результативній співпраці. Адже тоді це буде дійсно комплекс заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення, а точніше професійна орієнтація молоді.

7. Анкетування учасників Школи

Запропоноване анкетування доцільно проводити серед педпрацівників професійно-технічних навчальних закладів з метою визначення рівня їх поінформованості та освіти щодо організації профорієнтаційної роботи, форматування змісту занять, надання практичної допомоги, пошуку шляхів досягнення результативності в організації і проведенні заходів з профорієнтації.

Анкета

№	Питання	Відповідь
1.	ПШБ, , ПТНЗ, контактні телефони, електронна пошта	
2.	Ваша посада в ПТНЗ	
3.	Чи є у Вас педагогічна освіта (кількість років)?	
4.	Чи знайомі Ви з методологією профорієнтаційної роботи в повному обсязі?	
5.	Чи приймаєте Ви участь у проведенні профорієнтаційної роботи в ПТНЗ?	
6.	Хто із спеціалістів Вам надає допомогу в даному напрямку роботи (заступник директора з ВР, методист, практичний психолог, соціальний педагог, педагог-організатор, медпрацівник, керівник фізичного виховання, інші)?	
7.	Чи користуєтесь Ви в профорієнтаційній роботі послугами освітнього Інтернет простору, перелічити?	
8.	Які профорієнтаційні заходи Ви самостійно організували та провели?	
9.	Оберіть із наданого переліку завдання до практичного виконання: методично-організаційне забезпечення та проведення: - уроків, бесід, тренінгу, тощо, - Дня відкритих дверей, - екскурсії на підприємство - спільні з ЗОСШ профорієнтаційні масові заходи, - виступ агітбригади, - створення сторінки з позиціонування професій в Інтернеті, - співпраця із інформаційними засобами; - Ваші особисті пропозиції.	
10.	За Вашою думкою, які напрямки профорієнтаційної роботи потребують детального розгляду та обговорення на заняттях Школи?	

ДОДАТКИ

ДОДАТОК 1

Приклад плану профорієнтаційної роботи навчального закладу.

	Зміст діяльності	Дата проведення	Відповідальний
	<i>Організаційна робота</i>		
1.	1. Оформлення кабінету, куточка по профорієнтації, приймальної комісії. 2. Проведення виховних годин “Твоя професійна кар’єра”, “У світі професій”, «Професія моєї мрії», 3. Оформлення стенда «Освітня карта Дніпропетровщини» (мережа ПТНЗ, перелік професій, освітніх послуг, адрес та сайтів ПТНЗ). 4. Організація консультаційного пункту “Допомога випускнику”, “Куди піти вчитися”.	Вересень-жовтень	Рада з профорієнтації
2.	Створення ради по профорієнтації.	вересень	Заступник директора з ВР
3.	Проведення аналізу результатів профорієнтації за минулий рік	серпень	Заступник директора з ВР
4.	1. Складання й обговорення плану профорієнтаційної роботи на новий навчальний рік. 2. Презентація. Захист планів виховної роботи із профорієнтації педпрацівниками навчального закладу.	вересень	Заступник директора з ВР
5.	Забезпечення нормативно-правовими і методично-організаційними матеріалами по профорієнтації.	Протягом року (постійно)	Заступник директора з ВР
6.	Поповнення бібліотечного фонду літературної по профорієнтації і професійному вихованню.	Протягом року (постійно)	Бібліотекар.
7.	Забезпечення участі школярів в роботі учнівських трудових об’єднань	В час літніх канікул	Адміністрація
8.	Організація роботи предметних кружків на базі майстерень, кружків декоративно-прикладної творчості, спортивно-технічних, художніх.	Протягом року (постійно)	Заступник директора з НВЧ Заступник директора з ВР
9.	Випуск учнівської газети (друкований та електронний варіанти)	щоквартально	Редколегія.
10.	Залучення учнів в громадсько-корисну діяльність відповідно до пізнавальних і професійних інтересів.	Протягом року (постійно)	Заступник директора з ВР, класні керівники
11.	Здійснення співпраці із ЗОСШ, ПТНЗ, ВНЗ, центром зайнятості та іншими соціальними партнерами з питань профорієнтації.	Протягом року (постійно)	Рада з профорієнтації, класні керівники
12.	Оформлення постійно діючого стенду "Професії, які нам пропонують на регіональному ринку праці".	щоквартально	Заступник директора з ВР
13.	Створення групи профінформаторів з числа учнів та педпрацівників	жовтень	Заступник директора з ВР Рада з профорієнтації
	<i>Робота з педагогічними кадрами.</i>		
14.	Надати методичні рекомендації щодо планування профорієнтаційної роботи для працівників навчального закладу різної категорії (викладач, методист, бібліотекар, практичний психолог, вихователь гуртожитку, медичний працівник, викладач фізкультури та військової підготовки).	серпень	Заступник директора з ВР

15.	<p>Організація роботи метод об'єднання педпрацівників з питань методики профорієнтаційної роботи (обмін досвідом, інноватика, перспективи, результативність):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Профорієнтація як комплексна науково-обґрунтована система впливу на професійне визначення особистості. 2. Система профорієнтаційної роботи за кордоном, в Україні, регіоні, навчальному закладі. 3. Визначення критеріїв ефективності профорієнтаційної роботи. 4. Методично-організаційне забезпечення системи управління профорієнтаційної роботи в навчальному закладі. 5. Маркетингові комунікації з формування позитивного іміджу навчального закладу, освітніх послуг, престижності робітничих професій. 6. Психолого-педагогічні аспекти впливу на свідомість підлітків з метою професійного самовизначення. 7. Підготовка учнів до компетентного вибору професії. 8. Методика профорієнтаційної роботи з учнями різних вікових груп. 9. Методи досліджень і спостережень психофізіологічних особливостей учнів, основи профконсультації. 10. Методи роботи з батьками з щодо вибору їх дітьми професії. 11. Використання послуг освітнього Інтернет-середовища. 	щомісячно	Заступник директора з ВР, Рада з профорієнтації керівник методоб'єднання класних керівників, психолог, бібліотекар
16.	<p>Провести для педпрацівників профконсультації з питань вивчення особистості учня:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дослідження готовності учня до свідомого вибору професії. 2. Вивчення особистісних особливостей і професійних нахилів учнів. 3. Вивчення професійних намірів та планування трудової діяльності і кар'єрного зростання учнів. 	Щоквартально	Психолог
17.	Методичні рекомендації з обліку професійної спрямованості учнів в педагогічному процесі.	листопад	Психолог
Робота з батьками			
18.	Провести лекторій для батьків за темою "Роль родини в професійному самовизначенні дитини".	грудень	Заступник директора з ВР
19.	Проводити індивідуальні консультації з батьками з питань вибору професій учнями "Складові вибору профілю навчання й напрямку подальшого життєвого шляху".	Протягом року (постійно)	Заступник директора з ВР, психолог, класні керівники
20.	Провести зустрічі учнів з батьками – представниками різних професій.	щоквартально	класні керівники, викладачі спецдисциплін
21.	Залучити батьків до участі у проведенні екскурсій на підприємства за місцем їх роботи.	Березень-квітень	класні керівники, викладачі спецдисциплін
22.	Провести батьківські збори:	Лютий, травень	Заступник 29

	1. “Аналіз ринку праці та попит на робітничі професії в регіоні” 2. “Медичні аспекти при виборі професії”		директора з ВР, класні керівники, медпрацівник
23.	Консультація батьків з питань вибору професії учнями.	Протягом року (постійно)	класних керівників, психолог, бібліотекар
24.	Провести круглий стіл “ Вибираємо разом шлях в професію” для учнів і їх батьків за участю представників ПТНЗ, ВНЗ, підприємств та інших соціальних партнерів.	Квітень	Кл. руковод Психолог
	Робота з учнями		
25.	Впровадити вивчення програми профорієнтаційних курсів «Людина і світ професій», «Моя кар’єра», «Побудова кар’єри»	Вересень-травень	Заступник з НВЧ
26.	Проведення екскурсій на підприємства регіону, ПТНЗ і ВНЗ	Щоквартально	Кл.руковод
27.	Тестування й анкетування учнів щодо професійного самовизначення та вибору професії	Щомісячно	класних керівників, психолог,
28.	Проведення індивідуальних та групових консультацій учнів щодо вибору професії.	Протягом року (за запитом)	Психолог.
29.	Проведення масових профорієнтаційних заходів: 1. Місячник профорієнтації робітничих професій 2. Конкурси, конференція, інтелектуальні ігри та інше за професіями. 3. Парад професій “Місто Майстрів”. 4. Виховні годин: “ Є професії важливі, є професії значні», “Сто доріг – одна твоя”, “Як перетворити мрії у реальність”, “Чи легко бути молодим?”, “До чого люди прагнуть у житті”. 5. Фотоконкурс «Професія в обличчях», «Моя трудова династія». 6. Конкурс стіннівок «Я – володар професійної майстерності»	Квітень Щоквартально Березень Щомісячно Січень травень	Заступник директора з ВР, класні керівники, бібліотекар, викладачі спецдисциплін, Рада з профорієнтації
30.	Проведення декад робітничих професій за галузями (машинобудування, металургія, гірничодобувна промисловість, легка промисловість, харчування і торгівля, будівництво, сільське господарство) «Робітнича професія – вектор галузевого розвитку України»	щомісячно	Заступник директора з ВР, класні керівники, бібліотекар, викладачі спецдисциплін, Рада з профорієнтації
31.	Організація й проведення зустрічей із представниками робочих професій, підприємств – замовниками робітничих кадрів.	Щоквартально	класні керівники, викладачі спецдисциплін,
32.	Організація та проведення екскурсій та зустрічей із представниками центру зайнятості, участь у «Ярмарках вакансій», знайомство з навчальними закладами, з метою знайомства з економічними потребами ринку праці.	Протягом року (за планом роботи ЦЗ)	Заступник директора з ВР
33.	Організація і проведення мосту співдружності учнівської молоді загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів м.Дніпропетровська	щоквартально	Заступник директора з ВР, класні керівники, бібліотекар
34.	Оформлення на кожного учня профорієнтаційної карти та створення його професійного портфолію.	Протягом року (за аналізом	класні керівники, психолог

		спостережень, анкетування)	
35.	Організація роботи гуртків декоративно-прикладної та технічної творчості	Щотижнево (за графіком)	Викладачі спецдисциплін, Керівники гуртків, Класні керівники
36.	Залучення учнів до занять в спортивних гуртках та секціях в навчальному закладі та в позашкільних закладах	Щотижнево (за графіком)	Керівник фізвиховання, Класні керівники
37.	Організація учнів в трудові бригади з метою забезпечення догляду за присадибною ділянкою навчального закладу (ландшафтний дизайн, міні-теплиці, художнє оформлення паркану або спортивного майданчика, тощо)	Позаурочний та канікулярний час	Заступник директора з АГЧ, Класні керівники,
38.	Залучення учнів з педагогічними здібностями до позаурочної діяльності з учнями молодших класів	Позаурочний та канікулярний час	Заступник директора з ВР, класні керівники,
39.	Участь учнів у суспільно-корисній діяльності, як спроба сил у виборі майбутньої професії (виконання суспільно-громадських доручень)	Протягом року (постійно)	Заступник директора з ВР, класні керівники, соціальний педагог
40.	Вивчення читацьких інтересів учнів, складання індивідуального плану читання та обговорення літератури профорієнтаційного значення.	Протягом року (постійно)	Заступник директора з ВР, класні керівники Бібліотекар.
41.	Захист учнівських проектів за темами «Моя професія - моя гордість», «Мої професійні плани», «Життєва позиція «Я - робітник», «І в кого я такий? (дослідження робітничої династії)», тощо.	квітень	Заступник директора з ВР, класні керівники Бібліотекар.

ДОДАТОК 2

ПЛАН проведення місячника пропаганди робітничих професій

№ з/п	Назва заходу	Термін проведення	Учасники
1.	Семінар секретарів приймальних комісій та заступників директорів з навчально-виховної роботи ПТНЗ області	23.04.2013р.	Департамент освіти і науки (ДОіН), навчально-методичний центр профтехосвіти (НМЦ ПТО), Криворізький міський методичний центр профтехосвіти (КММЦ ПТО), професійно-технічні навчальні заклади (ПТНЗ)
2.	Розміщення на освітньому порталі ДОіН інформації про освітні послуги ПТНЗ всіх рівнів акредитації	постійно	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО ПТНЗ
3.	Видання спеціального випуску обласної педагогічної	До	НМЦ ПТО

	газети „Джерело”	20.04.2013р	
4.	Підготовка матеріалів до спецвипуску журналу «Профтехосвіта» (Дніпропетровська область)	1 декада квітня	НМЦ ПТО
5.	Розміщення реклами ПТНЗ в міських та багатотиражних газетах підприємств області	постійно	НМЦ ПТОПТНЗ
6.	Участь в регіональній програмі «Школа - ВНЗ (ПТНЗ) - Підприємство» на 2011-2015 роки	Термін дії програми	НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ
7.	Впровадження співпраці ПТНЗ із вищими навчальними закладами I-V рівнів акредитації за спорідненими спеціальностями та профілями	постійно	НМЦ ПТО, КММЦПТО, ПТНЗ
8.	Дні відкритих дверей в ПТНЗ області з орієнтації на актуальні на ринку праці професії із залученням ветеранів праці, висококваліфікованих працівників виробництв, представників ринкоутворюючих підприємств, батьківською громадкістю	Протягом місячника	Учні ПТНЗ та загальноосвітніх навчальних закладів
9.	Участь ПТНЗ м. Дніпропетровська у регіональній виставці „Освіта. Кар’єра. Суспільство-2013”	1 декада квітня	ДОіН, НМЦ ПТО, ПТНЗ м.Дніпропетровська
10.	Спільні з центром зайнятості міські та районні профорієнтаційні заходи щодо позиціонування робітничих професій для молоді, яка закінчила навчання або навчається в школах з роз’ясненням перспектив працевлаштування	Квітень-травень 2013р.	Працівники та учні ПТНЗ і ЗОСШ
11.	Співпраця з мобільними центрами профорієнтації, мобільними профконсультаційними пунктами центру зайнятості, сприяння виїзному обслуговуванню учнівської та студентської молоді, населення за місцем навчання та місцем проживання.	Протягом місячника за планом ЦЗ	НМЦ ПТО, ЦЗ, працівники та учні ПТНЗ і ЗОСШ
12.	Підведення підсумків обласного огляду-конкурсу «Професійний Калейдоскоп» серед агітаційно-просвітницьких гуртів ПТНЗ області	Протягом квітня	НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ області,
13.	Залучення до участі в місячнику профорієнтації агітаційно-просвітницьких гуртів ПТНЗ з метою пропаганди робітничих професій	Протягом місячника	ПТНЗ області, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО,
14.	Проведення методичного Фестивалю серед ПТНЗ області	3 декада травня 2013р.	НМЦ ПТО, КМЦПТО, учні ПТНЗ і ЗОСШ
15.	Участь у конкурсі на кращі методичні розробки уроків, сценаріїв виховних і позаурочних заходів, присвячених «Дню професій»	До 10 червня 2013р.	НМЦ ПТО, КММЦПТО, ПТНЗ, редакція журналу «Профтехосвіта»
16.	Участь у конкурсах фахової майстерності серед учнів ПТНЗ з професій:		
	- кравець	10-11.04.2013 23-26.04.2013	ПТНЗ області, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО,
	- тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва	23-25.04.2013	ПТНЗ області, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО,
	- офіціант	9-12.04.2013	ПТНЗ області, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО,
17.	Участь учнів ПТНЗ у обласній виставці з винахідництва і раціоналізації	Протягом місячника	ПТНЗ області, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО,
18.	Співпраця ПТНЗ із інтернатними закладами з питань консультування, анкетування випускників інтернату і зустрічі з керівниками.	Протягом місячника	НМЦ ПТО, КМЦПТО, ПТНЗ, інтернатні заклади

19.	Організація постійно діючих консультаційних пунктів з прийому на навчання в ПТНЗ області, ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО	Постійно	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО ПТНЗ
20.	Оновлення змінних експозицій на Інтернет-порталі «Профтехосвіта України», офіційних веб-сайтах управління освіти і науки облдержадміністрації, навчально-методичного центру профтехосвіти у Дніпропетровській області, ПТНЗ та місцевих Інтернет-виданнях.	Постійно	ДОіН, НМЦ ПТО, КМЦ ПТО, ПТНЗ
21.	Розміщення інформації на сайтах ПТНЗ області, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ДОіН щодо змісту робітничих професій	Постійно	ДОіН, НМЦ ПТО, КМЦ ПТО, ПТНЗ
22.	Регулярне направлення інформаційних матеріалів про послуги ПТО на сайти ЗОСШ, районних і міських відділів освіти	Протягом місячника	НМЦ ПТО
23.	Фунціонування телефонної «гарячої» лінії в ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО для випускників шкіл	3 квітня 2013	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ
24.	Запровадження пропаганди робітничих професій шляхом проведення майстер-класів від учнів ПТНЗ та педагогічних працівників за участі учнів ЗОСШ	Постійно	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ
25.	Проведення спільних засідань з міжгалузевими піклувальними радами підприємствами замовників – кадрів з громадським формуванням Дніпропетровської обласної організації Всеукраїнської асоціації працівників ПТО, органами місцевого самоврядування, керівниками ПТНЗ та вищими навчальними закладами I-IV рівня акредитації, учнівською і студентською молоддю, профспілками з питань профорієнтаційної роботи та системи соціального партнерства на виробництві	Протягом місяця	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО профспілка, представники підприємств, представники регіональних та міських рад
26.	Запровадження участі у мостах дружби між учнівською молоддю, закладами системи професійно – технічної освіти, ВНЗ, підприємствами, орієнтованими на вимоги регіонального ринку праці	Протягом місячника	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ
27.	Забезпечення створення банку даних, шляхом взаємодії з органами місцевого самоврядування, щодо виявлення випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які не працевлаштовані та не навчаються, та запрошення їх до ПТНЗ області з метою подальшого навчання.	Протягом місячника	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ
28.	Організація співпраці ПТНЗ області із науковими установами з питань проведення прикладних наукових досліджень та розробок науково-методичного забезпечення у сфері професійної орієнтації населення, впровадження їх результатів у практику.	постійно	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ
29.	Співпраця ПТНЗ області із обласним центром зайнятості, Фондом підтримки підприємництва, молодіжним центром праці, Центром підготовки абітурієнтів, відділом в справах сім'ї та молоді.	Протягом місячника	ДОіН, НМЦ ПТО, ОЦЗ, ПТНЗ
30.	Проведення екскурсій для школярів та учнів ПТНЗ на підприємства регіону	Протягом місячника	ДОіН, НМЦ ПТО, КММЦ ПТО, ПТНЗ
31.	Вивчення потреб підприємств міста та області в нових робітничих кадрах з метою створення бази для відкриття нових професій	Протягом місячника	ДОіН, НМЦ ПТО, ОЦЗ, ПТНЗ

**Приклад календарного плану роботи з виявлення професійних інтересів,
схильностей і здатностей учнів.**

Термін реалізації	Етапи			Взаємодія
	7-8 клас	9 клас	10-11 клас	
	1. Підготовчий етап			
Вересень	<ul style="list-style-type: none"> • Підготовка матеріалів. • Співбесіда із класними керівниками. • Складання плану роботи 			Класний керівник, Заст. дир. з ВР психолог
	2. Інформаційний етап			
Жовтень	<ul style="list-style-type: none"> • Інформування учнів із проблем професійного самовизначення. • Інформування про профільні класи даної школи й інших шкіл міста. • Інформування батьків про можливі варіанти вибору. 	<ul style="list-style-type: none"> • Інформування учнів про можливі варіанти вибору освітнього маршруту. 	<ul style="list-style-type: none"> • Інформування учнів про можливі варіанти вибору освітнього маршруту й професійного самовизначення. • Вистава в доступній формі професіограмм найбільш популярних серед професій, що вчать. 	Класний керівник Психолог
	3. Діагностичний етап			
Листопад - Грудень	<ul style="list-style-type: none"> • Діагностика інтересів, потреб і схильностей: <ul style="list-style-type: none"> - карта інтересів; - діагностика включеності й емоційного благополуччя на уроках. • Діагностика можливостей: <ul style="list-style-type: none"> - аналіз результатів успішності; - аналіз результатів позаурочної діяльності; - проведення експрес-діагностики (визначення типу мислення). • Анкетування батьків: <ul style="list-style-type: none"> - анкета "Думка". 	<ul style="list-style-type: none"> • Вивчення інтересів, потреб і схильностей: <ul style="list-style-type: none"> - карта інтересів; - діагностика властивостей особистості. • Діагностика можливостей: <ul style="list-style-type: none"> - аналіз результатів успішності; - аналіз результатів позаурочної діяльності; - проведення експрес-діагностики (визначення типу інтелекту). 	<ul style="list-style-type: none"> • Вивчення інтересів, потреб і схильностей: <ul style="list-style-type: none"> - карта інтересів; - діагностика властивостей особистості. - анкета "Орієнтація" - опитувач Дж. Голланда; • Діагностика можливостей: <ul style="list-style-type: none"> - аналіз результатів успішності; - аналіз результатів позаурочної діяльності; - проведення експрес-діагностики (визначення типу інтелекту). - анкета "Стилі пізнання". 	Психолог, учні, батьки
	4. Аналітичний етап			

Грудень - Січень	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз результатів діагностики інтересів і можливостей кожного учня. • Аналіз думки батьків, класного керівника й учителів. • Підведення підсумків діагностичної роботи, підготовка рекомендацій. 	<ul style="list-style-type: none"> • Обробка й аналіз результатів діагностики. • Співвіднесення інтересів, схильностей і можливостей кожного учня. • Співвіднесення властивостей особистості кожного учня з типами професій. 	<ul style="list-style-type: none"> • Обробка й аналіз результатів діагностики. • Співвіднесення інтересів, схильностей і можливостей кожного учня. • Співвіднесення властивостей особистості кожного учня з типами професій. 	Психолог Учні разом із психологом
5. Узагальнюючий етап				
Лютий – Березень	<ul style="list-style-type: none"> • Індивідуальне консультування учнів за результатами діагностики й вибору освітнього маршруту. • Індивідуальне консультування батьків за підсумками роботи. • Бесіда із класним керівником за результатами роботи із класом 	<ul style="list-style-type: none"> • Визначення основного й запасних варіантів з використанням алгоритму “сильні й слабкі сторони вибору”. • Вироблення конкретних кроків на найближче майбутнє по збору інформації для остаточного ухвалення рішення на вибір профілю навчання. • Індивідуальне консультування учнів, батьків із проблем вибору профілю навчання й професійного самовизначення. 	<ul style="list-style-type: none"> • Проведення серії індивідуальних консультацій для учнів. • Робота з учнями по аналізі основного й запасного варіантів вибору з використанням алгоритму “Мій вибір”. • Індивідуальне консультування батьків із проблем вибору освітнього маршруту й професійного самовизначення. 	Психолог, адміністрація, класні керівники.
6. Заключний етап				
Квітень - Травень	<ul style="list-style-type: none"> • Робота зі схеми “МОЖУ + ПРАГНУ + ТРЕБА + Варіанти вибору” 	<ul style="list-style-type: none"> • Складання списків класу із вказівкою основного й запасного варіантів освітнього маршруту після закінчення 9 класу. • Бесіда із класним керівником за результатами роботи з оформлення портфолію. 	<ul style="list-style-type: none"> • Складання списків класу із вказівкою основного й запасного варіантів вибору освітнього маршруту й професійного самовизначення. • Бесіда із класним керівником за результатами роботи з оформлення портфолію. • “Круглий стіл” за підсумками роботи за участю психолога, класних 	Класний керівник, адміністрація психолог

		<ul style="list-style-type: none"> • “Круглий стіл” за підсумками роботи за участю психолога, класних керівників, адміністрації. 	керівників, адміністрації.	
--	--	---	----------------------------	--

ДОДАТОК 4

Приклад річного плану проведення профорієнтаційної роботи соціального педагога

№ з/п	Зміст роботи	Дата проведення	Відповідальні
1.	Складання плану профорієнтаційної роботи на рік	серпень – вересень	Соціальний педагог
2.	Проведення попередніх переговорів із представниками організацій, підприємств для здійснення спільної роботи. Складання й підписання договорів про спільну діяльність на навчальний рік	вересень	Керівник ОУЗ, соціальний педагог
3.	Підготовка матеріалів для проведення діагностичних, просвітницьких заходів	вересень – жовтень	Соціальний педагог
4.	Підготовка інформаційного стенда для учнів, батьків	жовтень	Соціальний педагог
5.	Проведення діагностики особливостей мотиваційної сфери, сфери інтересів, виявлення проблемних зон у процесі професійного самовизначення (нестача знань про світ професій, тиск із боку батьків тощо). Інтерпретація результатів і підготовка рекомендацій	жовтень – листопад	Соціальний педагог, практичний психолог
6.	Виступ на педагогічних нарадах, разом із психологом за результатами та прогнозами, отриманими в ході діагностичних заходів	листопад	Соціальний педагог, практичний психолог
7.	Складання попередніх висновків про профпридатність відповідно до вимог професіограм	листопад	Соціальний педагог, практичний психолог, медичний працівник
8.	Проведення тематичних класних годин із запрошенням фахівців з центрів зайнятості, представників вищих навчальних закладів тощо	січень	Соціальний педагог, класні керівники
9.	Організація та проведення ділових ігор з метою ознайомлення учнів із ходом і специфікою проходження відбіркових процедур при вступі на роботу	лютий	Соціальний педагог, практичний психолог
10.	Організація та проведення екскурсійних програм на підприємства, організації з метою безпосереднього ознайомлення з роботою підприємств у цілому й окремими співробітниками зокрема	лютий	Соціальний педагог, майстри в/н
11.	Проведення спеціалізованих лекторіїв для батьків	Протягом року	Соціальний педагог, практичний психолог
12.	Організація перегляду спеціалізованих фільмів, інформаційних програм про світ професій	Протягом року	Соціальний педагог
13.	Проведення тренінгів на розвиток комунікативних навичок, навичок самопрезентації тощо	Протягом року	Соціальний педагог, практичний психолог

14.	Візди на дні відкритих дверей, організовані представниками вищих навчальних закладів	відповідно до плану запрошень	Соціальний педагог, класні керівники
15.	Складання звіту про виконану профорієнтаційну роботу. Складання прогнозів у рамках даного напрямку роботи	По закінченню навчального року	Соціальний педагог

ДОДАТОК 5

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ЗАХОДІВ З ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

I. Лекції, бесіди, виховні години:

- «Мій вільний час»;
- «Праця у школі і вдома»;
- «Моя улюблена професія»;
- «Твій життєвий шлях. З чого він починається?»;
- «Моє навчання в школі і вибір професії»;
- «Професії нашої області, району»;
- «Самооцінка та її значення у виборі професії», «Що я знаю про улюблену професію?»;
- «Як готуватися до майбутньої професії?»;
- «Сучасні перспективи розвитку професії»;
- «Здібності, їх місце в житті»;
- «Чи знаєш ти себе?»;
- «Кращий за професією»;
- «Як пізнати себе?»;
- «Перевір свої здібності»;
- «На порозі вибору»;
- «Мій вибір».

II. Написання творів:

- «Ким я хочу бути, коли виросту?»;
- «Моє улюблене заняття на дозвіллі»;
- «Праця моїх батьків»;
- «Яку роботу я хотів би виконувати, ставши дорослим»;
- «Чому я хочу бути...?»;
- «Моя майбутня професія»;
- «Мої мрії про майбутнє»;
- «Які професії мене цікавлять і чому?»;
- «Як я уявляю свій робочий день через 10 років?»;
- «Які якості особистості треба виховати, щоб стати хорошим спеціалістом?».

III. Диспути, конкурси, вечори, круглі столи, присвячені «Дню професії»:

- «На порозі вибору»;
- «Чи знаєш ти себе?»;
- «Вибір професії і особисте щастя»;
- «Мій шлях в професію»;
- «Як знайти своє місце в житті»;
- «Яким я уявляю себе через 10 років»;
- «Конституція України про вибір професії»;
- «День відкритих дверей»;
- «Усвідомлений вибір професійного майбутнього».

IV. Читацькі конференції:

- «Подорож у світ професій»;
- «Вибір професій – важливий життєвий крок».

V. Екскурсії на підприємства.

VI. Розвиваючі тренінгові заняття, рольові ігри:

- «Сходинки до майбутнього»;
- «Життєвий проект»;
- «Стратегія успіху».

VII. Картоотека професій:

- короткий опис масових професій;
- ведео презентації професій, навчального закладу галузі;
- перелік нових професій.

VIII. Краєзнавча робота з профорієнтаційним напрямком:

- дослідження трудового шляху ветеранів праці, успішних випускників навчального закладу, кращих учнів, педпрацівників;
- дослідження історії створення галузі, підприємств, навчального закладу.

IX. Тематичні виставки в шкільних бібліотеках, присвячені професійним святam.

ДОДАТОК 6

Зразок угоди

про співпрацю з профорієнтаційної роботи між загальноосвітнім навчальним закладом та професійно-технічним навчальним закладом

Професійно-технічний навчальний заклад в особі директора _____ ПІБ _____ з однієї сторони та середньої школи № _____ в особі директора _____ з другої сторони, заключили цей договір про співпрацю по проведенню профорієнтаційної роботи серед учнів школи.

ПТНЗ зобов'язується:

1. Проводити бесіди з батьками та учнями з презентацією навчального закладу, освітніх послуг, професій, перспектив кар'єрного росту.
2. Організувати екскурсії в ПТНЗ, на підприємства–замовники робітничих кадрів.
3. Організувати заняття з допрофесійної підготовки за технологічним напрямком за згодою учнів та їх батьків.
4. Проводити спільні профорієнтаційні заходи, виступи художньої самодіяльності, проведення Дня відкритих дверей, майстер-класів, спортивні змагання.

Школа зобов'язується:

1. Сприяти профорієнтаційній роботі ПТНЗ з учнями та їх батьками та педагогічним колективом школи.
2. Підвищити мотивацію учнів щодо допрофесійної підготовки за технологічним напрямком.
3. Забезпечити проведення профорієнтаційної роботи приміщенням, оснащенням, комп'ютерним класом тощо.
4. Залучити до профорієнтаційної роботи практичного психолога, соціального педагога, бібліотекаря, медпрацівника, керівника фізичного виховання.

Дійсний договір укладено:

з _____ по _____

Директор ПТНЗ

Директор ЗОСШ № _____

_____ ПІБ _____

_____ ПІБ _____

Маршрутний лист (приклад)
проведення профорієнтаційної роботи в ЗОСШ

ПІБ педпрацівника: _____
Адреса: _____ Область: _____ Дніпропетровська
Район: _____
Селище: _____
Школа: _____ телефон _____

Дата	Бесіда проведена в класах	Тема бесіди, заходу	Кількість учнів, які виявили бажання навчатися в училищі	Прізвища учнів	Примітка

ПІБ директора школи: _____
ПІБ класного керівника _____

З В І Т
про проведення профорієнтаційної роботи в ЗОСШ (приклад)

(прізвище, ім'я, по-батькові майстра або викладача ПТНЗ)
Проведено профорієнтаційну роботу в навчальному закладі

(повна назва навчального закладу)

За адресою _____

(повна адреса навчального закладу, тел., факс)

Директор _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Заступник директора з ВР _____

(прізвище, ім'я, по-батькові)

ВИКОНАНО:

- 1. Проведена бесіда з керівником навчального закладу**

(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

- 2. Проведена зустріч з керівником випускного класу**

(прізвище, ім'я, по-батькові, посада)

- 3. Проведена зустріч з учнями випускних класів**

(тема та форма проведення заходу, загальна кількість учнів, які були присутні, результативність)

«_____» _____ 201_р.

_____ (підпис директора школи, ПІБ)

_____ (підпис викладача, ПІБ)

М.П.

С П И С О К
учнів, що бажають навчатися в ПТНЗ

№ з/п	ПІБ учня	Відомості про учня (домашня адреса, тел.)	Професія, за якою учень бажає навчатись	За чиєю порадою учень обрав професію

Додаткова інформація

«_____» _____ 201_р.

_____ (підпис викладача, ПІБ)

Інформація

про мапу сайту НМЦ ПТО з питань профорієнтаційної роботи

Матеріали розміщено на сайті НМЦ ПТО (<http://nmc-ptp.dp.ua/>) у розділ «Електронна бібліотека передового досвіду».

Підрозділ «Навчально-виховна робота»

Сторінка «Профорієнтація»

1. Збірка досвіду Черкаської обл.
2. Методичний посібник «Маркетингова служба»
3. Перелік нормативно-правових документів з профорієнтації
4. Рекомендації з організації роботи приймальної комісії.
5. Збірник законодавчо-нормативних документів з професійної орієнтації в Україні
6. Лекція: професійне самовизначення школярів як психолого-педагогічна проблема
7. Методичний посібник: «Професія. Кар'єра. Успіх»
8. Інформаційні матеріали з проведення декади кухарів
9. Сценарій свята з професії "Кухар"
10. Альманах декади професій «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» «Електрогазозварник»
11. Методичний супровід декади робітничих професій «Кухар», «Кравець», «Перукар» МЦППВ.
12. Альманах проведення декади робітничої професії «Кухар» ПТУ-88
13. Лекційний курс «Професійна орієнтація учнівської молоді. Опорний конспект»
14. Щоденник вибору профілю навчання (Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України)
15. Методичний посібник "Організація та проведення масових профорієнтаційних заходів"

Підрозділ «Навчально-виховна робота»

Сторінка «Методичні напрацювання з виховної роботи»

1. Збірник «Формування кодексу професійної культури»
2. Збірник виховних заходів з професійного виховання для учнів ПТНЗ «Вибір професії – вибір життя»
3. Методичні рекомендації «Корпоративна культура».

Підрозділ «Психологічна служба»

1. Каталог інноваційного досвіду працівників психологічної служби ПТНЗ Дніпропетровської області випуск № 4.
2. Каталог інноваційного досвіду працівників психологічної служби ПТНЗ Дніпропетровської області випуск № 5.

Розділ «Профорієнтаційний термінал»

1. Перелік робітничих професій металургійної галузі, гірничодобувної промисловості
2. Перелік робітничих професій машинобудівної і будівельної галузей
3. Перелік робітничих професій сільськогосподарської, автотранспортної галузей
4. Перелік робітничих професій галузей легкої промисловості, побуту, харчування, торгівлі, поліграфії
5. Адреси та перелік масових робітничих професій, за якими здійснюється підготовка в державних ПТНЗ Дніпропетровської області

ШКОЛА ПРОФОРІЄНТАТОРА

Заняття №1 (збірка матеріалів)

Укладач: Головченко С.В., методист навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області

Редакція: Василенко В.М., директор навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області

Комп'ютерний макет: Корнієнко М.М., заступник директора навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області

Коректор: Гришаєва О.В., методист навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області